ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելէֆօն № 253.

Իսաարինէ Ունունցեանը իր երեխաներով խորին վշտով յայտնում է ազգականներին և ծանօթներին իր անժամանակ և թանգագին ամուսին

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՈՒՆՈՒՆՑԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Վիէննայում երկարատև ու ծանր հիւանդութիւնից յետոյ: Կիրակի, մայիսի 10-ին, Վանքի աւագ եկեղեցում կը մատուցվի պատարագ, որից յետոյ կը կայանայ հոգեհանգիստ, որի սկիզբն է ժամը 12-ին:
(շ. կ.) 415. 2—1

Սառա, Պօղոս, Մկրտիչ և Կարապետ Սարգսեան Ունունցեանները սրտի կսկիծով իրանց ազգականներին և ծանօթներին տեղեկացնում են՝ առաջինը՝ իր սիրելի որդի, միւսները իրանց եղբայր

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՈՒՆՈՒՆՑԵԱՆԻ

վաղաժամ մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ Վիէննայում՝ ծանր հիւանդութիւնից յետոյ: Հանգուցեալի յիշատակին կիրակի օրը, մայիսի 10-ին, Վանքի աւագ եկեղեցում պատարագից յետոյ կը կատարվի հոգեհանգիստ, ժամը 12-ին:
(շ. կ.) 415. 2—1

Փեփրոնէ, Գրիգոր, Սարգիս և Կարապետ Գէորգեան Բէփէշեանները ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց սիրելի փեսայ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՈՒՆՈՒՆՑԵԱՆԻ

մահվան մասին: Մայիսի 10-ին, կիրակի, Վանքի աւագ եկեղեցում, պատարագից յետոյ ժամը 12-ին կը կատարվի հոգեհանգիստ հանգուցեալի յիշատակին:
(շ. կ.) 415. 1—1

Կիրակի, մայիսի 10-ին
Նորին Կայսերական Մեծութեան Կովկասեան Փոխարքայի պալատում
ՍՏԱՏՍ-ԴԱՄԱ ԿՈՄՍՈՒՀԻ Ե. Ա. ՎՈՐՈՆՑՈՎԱ-ԴԱՇԿՈՎԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ԿԸ ԿԱՅԱՆԱՅ

ՊԱՐԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ԶԲՕՍԱՆՔ
ՊԱԼԱՏԻ ԱՅԳՈՒՄ

Թիֆլիսում դժբաղդ դէպքերի ժամանակ շուտափոյթ օգնութիւն հասցնելու համար ֆոնդ կազմելու օգտին:

Մուտքի սահմանափակ թւով կազմված տոմսակների արժէքն է 3 ր.:

Այն անձերը, որոնք սկզբից ձեռք են բերել տոմսակներ և վճարել արժէքը, կարող են ձրիաբար ստանալ նորերը: Նրանք, որոնք կամենում են այժմ ձեռք բերել, թող բարեհաճեն դիմել պալատ՝ ցերեկվայ ժամը 2-ից մինչև 5 ը, կամ՝ կոմենդանտի վարչութիւնը և կամ թէ Փոխարքայի դիւանատան էկզեկուտոր Շոտնիեվին (Պետրոս Մեծի փող., № 8), առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան ժամը 8-ը:

Այն անձերը, որոնց ուղարկված են տոմսակներ, թէ յարմարութեան և թէ մուտքի ժամանակ կանգ չառնելու տեսակէտից՝ թող շտապեն վաղօրօք ուղարկել փողը պալատ՝ Վ. Մ. Պուշչինին:
(ա. օ.) (առ) 365. 8—7

Ժողովարանի ամառային նախկին այգում
Կիրակի, մայիսի 10-ին
կը կայանայ
ԶԲՕՍԱՆՔ
Յօգուտ 3-րդ իգական գիմնազիայի չքաւոր աշակերտուհիների
Վիճակախաղ արժէքաւոր իրերով, բաղդի տակառ, ձուախաղ սերպանտիններով, petits-chevaut, կոնֆէտտի, թռուցիկ պօստ:
✦ Luge de Suisse ✦
Մանկական խաղեր և մանուկների գնացք (шествіе) գեղեցիկ՝ բնորոշ շորերով, երաժշտութեամբ:
Մուտքը 30 կ. մեծերի համար, երեխաների և աշակերտների համար 20 կ.:
Սկիզբը ցերեկվայ ժամը 4-ին
(շ. կ.) առ. 409. 2—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
Զուբալովի անուան
Ժողովրդական ներկայացումների կազմակ.
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ
Շաբաթ, մայիսի 9-ին
Բարեհաճ մասնակցութեամբ տ. տ. ԱՐԱԲԵԱՆԻ և ԶԱԲԷԼԻ
կը ներկայացնէ Ս. ՆԱՅԴԵՆՕՎԻ
ՎԱՆԻՒՇԻՆԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ
Դրամա 4 գործ. Թարգմ. Յ. ԱԲԷԼԵԱՆԻ
Սկիզբը 8 ժամին երեկոյեան
Տեղերի գինը 50-ից մինչև 5 կոպէկ:
(առ.) 417. 1—1

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԼՈՒԲ
Շաբաթ, մայիսի 9-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, «Դրամատիկական կուրսերի» շէնքում (Միխայլովսկի պր. № 91) տեղի կունենայ ԵՐԵԿՈՅԹ հետևեալ ծրագրով.
1) «ИСКРЫ ПОЖАРА», դրամատ. էտիւդ 1 գործող., հեղ. Գէյ, մասնակցութեամբ Իւ. Ի. Սպենդիարեանի և Ն. Ն. Ազուրովի:
2) «Կեանքը և ստեղծագործութիւնը Գի. դը-Մօպասանի»—ռեֆերատ Կ. Դ. Դաւիդովի:
3) Ընդհանուր ժողով՝ կլուբի համար նոր անդամներ ընտրելու և ամառային զբօսանքների ծրագիրը քննելու համար:
Մուտքը անդամների համար ձրի է:
Հիւրերը վճարում են 50 կ., ուսանողները և ուսանողուհիները—25 կ.:
Հետևեալ երեկոյթը մայիսի 23-ին Բօրսայի շէնքում մէջ (Միջին փողոց):
(առ.) 416. 1—1

ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ
ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ
պատիւ ունի յայտնելու Մաղնու ծխականներին, որ կիրակի, մայիսի 10-ին, ս. պատարագից յետոյ եկեղեցում նշանակված է
ծխական ժողով,
որպէս շարունակութիւն նախընթաց ժողովի, որի պարապմունքների առարկաները լինելու են. ա) ընտրութիւն նոր երեցփոխի և բ) տեսութիւն ընթացիկ խնդիրների ուսումնարանին վերաբերեալ: Ժողովը կայացած կը համարվի, առանց հաշւի առնելու ներկայ ժողովականների թիւը:
Նախագահ հոգաբարձութեան՝
Ռուբէն Յովհաննիսեան
(շ. կ.) առ. 413. 2—1

ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԻ
(Կովկ. հանք. ջրեր)
ԲԺԻՇԿԱՊԵՏ
Ա. Օրդուխանեանց
Ընդունում է հիւանդներ և այս սէզօնին, մասնաւորապէս ներքին հիւանդութիւններ.
Գլավնայա Կուրսօվայա, տուն Կուրժօյարօֆների:
(օ. մ.) առ. 319. 10—9

ԲԱՑԲԱՑՄԱՆ ԴԷՄ

I

Այն ժամանակ, երբ մենք ցանկանում ենք արդիւնագործութիւնը զարգացնել և աշխատանքի նորանոր աղբիւրներ ստեղծել մեր երկրում, մենք ականատես ենք այն տխուր երևոյթին, որ [illegible] արդիւնագործական ձեռնարկութիւնները քայքայվում են և դժուարութեամբ են քարշ տալիս իրանց գոյութիւնը:

Ինչո՞ւ, ի՞նչ է պատճառը: Մի՞թէ այն, որ խոշոր կապիտալը չունի մեր երկրում իր զարգացման համար նպաստաւոր հող, թէ՞ որևէ պատահական և ժամանակաւոր հակազդեցութիւն, որ երկար ժամանակ չի տևի և կանցնի շուտով:

Պարզ է մի բան, որ մեզանում տնտեսական կեանքի հանգամանքները ամենևին լուրջ քննութեան առարկաներ չեն լինում այն շրջաններում, որոնք ազդեցիկ դեր են կատարում տնտեսական փոփոխութիւնների այս ու այն ձևի արտայայտութեան մէջ:

Որքան էլ օտարոտի թւայ, բայց փաստ է այն, որ մեր երկրում մարդիկ ամենահամարձակ և պարծենկոտ կերպով աղաղակում էին, թէ «թող կործանվեն արդիւնագործական ձեռնարկութիւնները և ոչնչանան, իբրև ոչ ժողովրդական հիմնարկութիւններ»:

Եւ կործանվեցին շատ խոշոր ձեռնարկութիւններ:

Բայց այդ կործանիչ գործողութիւններից սպառվեցին և աշխատանքի այն աղբիւրները, որոնք հարիւրաւոր և հազարաւոր աշխատաւորների ապրուստի միջոցներ էին տալիս: Աշխատաւորները սպասեցին շաբաթներ և ամիսներ, յոյս ունենալով թէ դրա արհեստանոցները կը վերաբացվեն, կամ նրանց փոխարէն ծնունդ կը առնեն նորերը: Սակայն անցան երկար օրեր և մի անգամ կործանվածը այլ ևս անկարող եղաւ ոտքի կանգնել:

Սխալներ եղել են շատ ազգերի կեանքի մէջ. բայց մենք կովկասցիներս և մանաւորապէս հայերս մեզ վրա վերցրինք սխալների մի այնպիսի խոշոր թիւ, որ այդ բացասական դերում շատ շատերին թողինք ստուերի մէջ:

Դա ցաւալի է. բայց ամենից ցաւալին այն է, որ ներկայումս դեռ չէ անցել այն մշուշը, որ պատել էր մարդկանց ուղեղներին և այժմ էլ դեռ չենք տեսնում միահամուռ աջակցութիւն, որպէս զի արդիւնագործական կեանքը վերակազդուրվի կատարելապէս:

Մեզ հասնում են լուրեր մի շարք ձեռնարկութիւնների յուսահատական վիճակի և պայմանների մասին: Մենք լսում ենք, որ մի շարք ձեռնարկութիւնների տէրեր սպասում են օտար դրամատէրերի, որպէս զի ծախեն նրանց և այդպիսով ազատվեն անշահաւէտ արդիւնաբերութիւնից, որը սակայն դառնալու է շահաւէտ այդ օտարների ձեռքին, որովհետև օտարներին աջողվում է մտցնել այնպիսի կարգեր, որոնք հնարաւոր են դարձնում արդիւնագործութիւնը:

Մենք կովկասցիներս մեր ձեռքով կործանում ենք այն ձեռնարկութիւնները, որ ունենք, իսկ առհասարակ սովոր ենք ճառեր խօսել արդիւնաբերութեան զարգացման անհրաժեշտութեան և կարևորութեան մասին:

Չը կարողանալ պահել եղածը և չը գնահատել այն—դա մեր իրականութեան պատկերն է:

Ա. Քալանթար

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԱՐԴԵՐԸ

Հայոց ազգային ժողովի անունից մի պատգամաւորութիւն ներկայանալով մեծ վեզիրին յանձնել է Մուշից և Դիարբեքիրից ստացված երեք հեռագիրները, որով հաղորդում են, որ յիշեալ տեղերում րոպէ առ րոպէ սպասվում են կոտորածներ: Ցէյթունում քիւրդերը սպառնում են վերսկսել կոտորածները, եթէ որ իրանց ձեռքը չը տան թագնված երեք երիտասարդ հայուհիներին:

Ադանայի վալի Ջաւադ-բէյին կառավարութիւնը վճռել է դատել զինուորական դատարանով: («Р. У.»)

—

Հայոց պատրիարքական փոխանորդը ներկայացրեց յիշատակագիր Կիլիկիայում կատարված անցքերի մասին:

Այդ յիշատակագրին սուլթանը պատասխանել է, որ նա կը հրատարակէ մանիֆեստ ու հրաւէր կը կարդայ մահմեդականներին չը կատարելու ոչ-միւսիւլմանների դէմ այնպիսի ակտեր, որոնք հակառակ են շարիաթին:

Շէյխ-իւլ-իսլամն էլ իր կողմից է խոստացել այդ իմաստով դիմել ուլէմներին: («Б.»)

—

Ֆրանսիական պատգամաւորների պալատում պատգամաւոր Դէնիսկօշէնը հայկական ջարդի մասին հարցապնդում անելով, ի միջի այլոց ասել է. «Քիւրդերը պէտք է իմանան, որ մեր յածանաւերը պլատօնական ցոյցերի համար չեն կանգնած թիւրքական ջրերում»:

Պատասխանելով այդ հարցապնդմանը՝ արտաքին գործերի մինիստր Պիշօնը յայտնել է. «Մենք կը գործենք հաստատակամօրէն և այլ ևս թոյլ չենք տայ, որ կրկնվեն մարդկութիւն. արատաւորող արհաւիրքները»: («Б.»)

ՍՈՒԼԹԱՆԻ ԳԱՀԱԿԱՆ ՃԱՌԸ

—

Կ. Պօլիս, 7 մայիսի

Պատգամաւորների պալատը այսօր զբաղվեց մամուլի ազատութեան օրէնքի քննութեամբ: Ժամը 12 և 14 րոպէին, նշանակված ժամանակից մի ժամ առաջ, պալատում տեղեկութիւն ստացվեց, որ սուլթանը եկել է Ստամբոլ: Սուլթանը ծովով Դոլմաբաղչէ [illegible] եկաւ հին Ստամբոլ, այնտեղից էլ կառքով եկաւ պարլամենտ, ուր սենատորները և պատգամաւորները կազմել էին շտապով ազգային ժողով և սպասում էին նրան նիստի դահլիճում: Նախագահում էր Սաիդ-փաշան, փոխ նախագահն էր Ահմէդ-Րիզան: Սուլթանը եկաւ երաժշտութեան նուագածութեամբ և ժողովրդի օվացիաներով: Ընդունվելով Ահմէդ-Րիզայից և Սաիդ-փաշայից՝ նա ծափահարութիւնների տակ դահլիճ մտաւ և գրաւեց նախագահական աթոռը: Մեծ վեզիրը, կանգնելով կողքին, կարդաց գահական ճառը.

«Ժողովրդի կամքով և ողորմածութեամբ գահ բարձրանալով, որի օրինական ժառանգն եմ ես, այսօր հոգով ցնծում եմ ինձ ձեր մէջ տեսնելով: Ես հաւատացած եմ, որ ինձ հետ միասին ամբողջ ժողովուրդը համոզված է, որ ձեր աջողութիւնը և փրկութիւնը կախված է սահմանադրութեան լուրջ գործադրութիւնից, համաձայն, անպայման, շարիաթի և առաջադիմութեան օրէնքների: Այդ համոզմունքով բոլորի հետ ի մի ես աշխատելու եմ իմ բոլոր հպատակների բաղդաւորութեան համար առանց խտրութեան: Աղօթում եմ Աստուծուն, որ աջողութեամբ հասնել կարողանամ այդ կարևոր նպատակին... (Ծափահարութիւն).

«Մեր հայրենիքը, որ լուրջ շրջան անցրեց, աւելի քան երբևիցէ պէտք է փոխարինէ կորցրած ժամանակը, աւելի քան երբևիցէ կարիք ունի հայրենասիրութեան և իր զաւակների միացման: Ես հաւատացած եմ, որ բոլոր օսմանները կը գործեն այդ ուղղութեամբ՝ չը խնայելով իրանց ջանքերը:

«Ինձ շատ վշտացրին Ադանայի դէպքերը: Այժմ այդ դէպքերը վերջացել են և մեղաւորները պէտք է պատժվեն. վնասվածների կարիքներին պէտք է բաւարարութիւն տրվի: Աստուծոյ ողորմածութեամբ այսուհետև այդօրինակ դէպքեր, որոնք հակառակ են կրօնին, հայրենասիրութեան և միութեան, չեն կրկնվի այլ ևս. իմ ցանկութիւնն է դրա համար ձեռք առնել համապատասխան միջոցներ: Որպէսզի ազգութիւնների խռովութիւնները դադարեն և ժողովուրդը երջանկութիւն վայելէ, անհրաժեշտ են վարչական, դատական, ֆինանսական բարենորոգումներ, անհրաժեշտ են ուժեղացնել զինուորական և ծովային ոյժերը, զարգացնել լուսաւորութիւնը և արդիւնաբերութիւնը: Ես այդ գործում օգնութիւն եմ սպասում ձեզանից, պարոններ: (Ծափահարութիւն).

«Մեր հաստատած սահմանադրութիւնը կարգի բերեց մեր արտաքին դրութիւնը. մեր յարաբերութիւնները օտարազգի պետութիւնների հետ լաւ են: Ես ջանալու եմ աւելի բարելաւել այդ յարաբերութիւնները, որի համար թող Աստուած լինի իմ օգնականը»:

*

Ճառից յետոյ սուլթանը ասաց. «Ես արդէն երդւեցի սահմանադրութեանը երբ գահ էի բարձրանում, այժմ ձեզ հետ միասին կրկնում եմ այդ երդումը»:

Պատգամաւորները յոտնկայս լսեցին մինչև վերջը սուլթանի ճառը և երդումը: Դահլիճը թնդաց որոտալից ծափահարութիւնից և «կեցցէ փադիշահը» բացագանչութիւններից:

Սուլթանն անցաւ իր օթեակը, Սաիդ փաշան և Ահմէդ-Րիզան հերթով կարդացին երդման բանաձևը. «Երդւում եմ հաւատարիմ մնալ սուլթանին, հայրենիքին և ազգին, սահմանադրութեանը և իմ պարտականութիւններին, բիլլահի, վալլահի»:

Սենատորները և պատգամաւորները մեծ վեզիրի առաջ կրկնեցին այդ խօսքերը: Սենատորներից առաջինը երդւեց գազի-Մուխտար փաշան. ներկայ էին բոլոր մինիստրները: Սուլթանը մարշալի զգեստով էր: Սուլթանի հետ միասին օթեակում գտնվում էին նրա երկու որդիքը և զինուորական շքախումբը:

[illegible] յետոյ [illegible] ժողովը որոշեց յատուկ պատգամաւորութեան միջոցով շնորհակալութիւն յայտնել սուլթանին: Տաս րոպէ ընդմիջումի ժամանակ սուլթանը ցանկութիւն յայտնեց ներկայ լինել պալատի սովորական նիստին:

Ընկնդրելով մամուլի օրէնքի առիթով սկսված վիճաբանութիւնների մի մասին, սուլթանը օվացիաներով և ծափահարութիւններով գնաց հին ապարանքը: Նրա կողքին կառքի մէջ նստել էր Գազի-Մուխթար փաշան, կառքին ուղեկցում էին Մահմուդ Շեվքէթ փաշան և երկու էսկադրօն ուլաններ: փողոցները լցվել էին ժողովրդով և զօրքերով: Զինուորական երաժշտախմբերը նուագում էին նոր «Մարշ Րեշադ» ը: (Հ. Գ.)

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Վիէննա, 6 մայիսի

«Կոր. Բիւրօյին» հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ աւստրօ-ունգարական դեսպանի նոր հաւատարմաթղթեր յանձնելու առիթով Ֆրանց-Յովսէփ կայսրը դիմեց սուլթանին մի հեռագրով, որով ամենասրտագին դարձուածքներով ընդգծեց Աւստրօ-Ունգարիայի և Թիւրքիայի բարեկամական յարաբերութիւնները: Սուլթանը պատասխանեց նոյն ոճով: (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 6 մայիսի

«Կոր. Բիւրօյին» հաղորդում են Սալոնիկից, որ Արշիպելագօսում կանգնած թիւրքական պատերազմական նաւերի հրամանատարները վերստին պատուէր ստացան արգելք լինել զէնքերի գաղտագողի ներմուծման: Թիւրքական երկու նաւերի մօտենալու ժամանակ՝ յունական երկու առագաստանաւերը ծովը նետեցին զէնքերը:

Երեք ականանաւեր շարունակ հսկելու են Սալոնիկի նեղուցում, մինը շրջելու է Ալլատինի ամարանոցի բոլորը: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պօլիս, 6 մայիսի

Րիֆաթ փաշան և Լեապչևը ստորագրեցին թիւրք-բուլղարական արձանագրութիւնը:

Անգոհացուցիչ ճանաչելով ֆինանսների մինիստրի ներկայացրած բացատրութիւնները Անատոլիայի անկարգութիւններից վնասված քրիստոնեանե-

րին սերմացուի համար 100,000 փունտ նպաստը չը տալու պատճառների մասին, պալատը որոշեց հարց տալ, բացի ֆինանսների մինիստրից, նաև ներքին գործերի և երկրագործութեան մինիստրներին և նրանցից պահանջել բացատրութիւն տալ անձամբ: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 6 մայիսի

«Թանին» և «Ենի-Գազէթան» առաջնորդող յօդուածներով յարձակվում են կաբինէտի վրա, պահանջելով շուտով լուծել մինիստրների օգնականների հարցը, նախազգուշացնելով որ այդ հարցի հետ կապված է կաբինէտին վստահութիւն յայտնելու խնդիրը:

«Օսմանիշէր-Լօյդը» հաղորդում է, որ յուզալից դրութիւն է տիրում Մէրսինում, ուր քիւրդերն ապստամբվել են և սպառնում են քրիստոնեաներին:

—

Սալօնիկ, 7 մայիսի

Մակեդոնիայի ժանդարմէրիայի պետ իտալացի գեներալ Րօբիլանը այսօր հեռագրով նշանակվեց ամբողջ Թիւրքիայի ժանդարմէրիայի կառավարիչ և երկու օրից յետոյ մեկնում է Կ. Պոլիս: Մակեդոնիայի ժանդարմէրիայի կենտրոնական վարչութիւնը վերացվում է:

Իւսուֆ-փաշան, որ Կ. Պոլսի յեղաշրջումից յետոյ շարիաթի անունով ուղարկվել էր Ալբանիա ապստամբութիւն յարուցանելու միսիայով և որին երիտասարդ-թիւրքերը ձերբակալել էին Սալօնիկից ոչ հեռու Կիլինդարա կայարանում, այսօր հարցաքննութեան ժամանակ խոստովանեց իր յանցանքը և ուրիշ 16 ըէակցիօներների հետ միասին ուղարկվեց Կ. Պոլիս: Նրա իրեղէնների մէջ գտնվեց 41,000 լիրա: (Հ. Գ.)

—

Աբդիւլ-Համիդը համաձայնվել է յանձնել կառավարութեանը իր անձնական դրամագլուխները, պահանջելով փոխարէնը ապահովել իր զաւակներին, կանանցն ու մօրը: («Б.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Լօնդօն, 6 մայիսի

«Րէյտէրի» հեռագրական գործակալութիւնը Թէհրանից ստացաւ հետևեալ հեռագիրը.

«Հաղորդում են, որ նորերս մշակված ընտրողական օրէնքը դասակարգերի նախկին ներկայացուցչութիւնը փոխարինում է ազգաբնակութեան թւի վրա հիմնած ներկայացուցչութեամբ: Թէհրանը այժմ պալատ կուղարկէ 12 պատգամաւորներ՝ նախկին 50-ի փոխարէն:

«Նացիօնալիստների Թէհրանի կոմիտէտի հեղինակութիւնը ընդունվել է Պարսկաստանի բոլոր խոշոր կենտրոններում: Պնդում են, որ կոմիտէտը խնդրամատոյց է եղել Նէջէֆի կրօնական իշխանութիւններից՝ հաւանութիւն տալ իր գործելակերպին»: (Հ. Գ.)

—

Սպահանից ուղարկված է Թէհրանի օտար պետութիւնների դեսպաններին հետևեալ հեռագիրը.

«Ինչպէս յայտնի է ձեզ բոլորիդ, հանգուցեալ Մուզաֆֆէր-Էդդին շահը, իր բոլոր հպատակների անկեղծ ցանկութեան համաձայն, ի փառս երկրի բարգաւաճման և ժողովրդի բաղդաւորութեան, Ջամադիէլսանիի 3-ին յայտարարեց ֆէրման-հումայունը սահմանադրութիւն շնորհելու մասին և հիմնեց ժողովրդական պարլամենտը: Սահմանադրութիւնը ստորագրել էր նաև գահաժառանգը՝ ներկայ շահը: Մուզաֆֆէր-Էդդին շահի մահից յետոյ գահ բարձրացաւ Մահմէդ-Ալի շահը, որը, փոխանակ նպաստելու, որ սահմանադրութիւնը զարգանայ ու ամրապնդվի երկրի մէջ, որ Իրանը ծաղկի ու բաղդաւորվի, արդիւնաբերութիւնը ծաղկի երկրում, շահական իր ոյժով քանդեց մէջլիսի շէնքը, գլխատեց ժողովրդական պատգամաւորներին ու խեղդամահ արեց ազգի բաղդաւորութեան առաջին սաղմը:

«Ապա, 1332 թւին, Ջամադիէլ-Էվվել ամսի 23-ին, նա խոստացաւ նոր մէջլիսը բանալ: Բայց ժողովուրդը չը տեսաւ շահի կողմից խոստացված այդ մէջլիսի երեսը: Այդ միջոցներին երկրի մէջ սկսվեցին անկարգութիւններ, կոտորածներ, ժողովրդական արիւնահեղ կռիւ: Այդպիսով, երկրի գործերը նորից սկսեցին վատթարանալ:

«Իրանի բոլոր կողմերից խոնարհ խնդրանքով դիմում էին շահին սահմանադրութիւնը վերականգնելու և պարլամենտը բանալու մասին: Ինչպէս ամեն մի ազնիւ ու հաւատարիմ ժողովուրդ, մենք անկեղծ կերպով սպասում էինք շահի խօսքերին ու խոստումներին: Բայց... աւա՜ղ, ի դժբաղդութիւն ամբողջ ազգի, մենք մինչև այսօր էլ նրանից չը ստացանք վճռական պատասխան:

«Մենք չը գիտենք, լսո՞ւմ է, արդեօք, շահը մեր բոլոր խնդիրները, թէ՞ ոչ: Իմանո՞ւմ է շահը այն ամենի մասին, ինչ որ կատարվում է երկրի մէջ, թէ՞ ոչ: Տեսնո՞ւմ է արդեօք շահը ժողովրդի արիւնով ներկված փողոցները, թէ՞ ոչ...

«Երևում է, որ ոչ: Որովհետև ժողովրդի թշնամիներն ու դաւաճանները մինչև այժմ չեն հաղորդել շահին իր հնազանդ ժողովրդի աղերսանքները: Որովհետև ժողովրդին օգնութիւն հասցնելու աղերսներն ու հեծեծանքները լսելի չէին լինում շահին:

«Եւ ահա, հէնց այդ պատճառով էլ Ատրպատականում բռնկվեց մի այնպիսի ժողովրդական հրդեհ, որ վերջում երկու մեծ պետութիւնները՝ Ռուսաստանն ու Անգլիան, դաւաճանելով իրանց պաշտօնական պայմաններին, հարկադրված եղան, յանուն չարատանջ ժողովրդի փրկութեան, մտցնել իրանց զօրքերը Ատրպատական:

«Ներկայ մոմենտում Իրանի ամբողջ ժողովուրդը ամեն կերպ ձգտում է, որ չը փոխէ իր բարի յարաբերութիւնները ուրիշ պետութիւնների հետ:

«Այդ պատճառով Իրանի բոլոր ծայրերից ժողովուրդը, ցանկանալով անձամբ միայն ասել իր շահին իր կարիքների և ազգի ներկայ դրութեան մասին, վճռեց դիմել Թէհրան: Մեր ազգը ցանկանում է միայն բացարձակօրէն դուրս գալ այն պրովոկատորների ու դաւաճանների դէմ, որոնք մատնեցին մեր երկիրը այս աստիճան աւերածութեան: Ժողովուրդը կամենում է ոչնչացնել նրանց ու ազատել երկիրը նրանց լծից:

«Այդ միևնոյն դաւաճանները, ժողովրդական բռնակալները, բոլոր ոյժերով աշխատում են արգելք լինել ժողովրդին, որպէսզի նա չը կարողանայ տեսնվել իր շահի հետ: Նրանք թոյլ չեն տալիս ժողովրդին մօտենալու Թէհրանին: Մինչդեռ ժողովուրդը մաքուր սրտով ցանկանում և ձգտում է ծառայել երկրի ծաղկմանն ու բաղդաւորութեանը և օգնելու պետութեանը:

«Այդ ի նկատի առնելով, ժողովրդի ջերմ ցանկութիւնն է, որպէսզի ուրիշ պետութիւնների և ոչ մի զօրական (ոչ մի կերպով և ով որ էլ լինի նա) ոտք չը դնէ մեր երկիրը:

«Միևնոյն ժամանակ յատուկ խոնարհ խնդրանքով դիմում ենք բոլոր անաչառ պետութիւնների ներկայացուցիչներին, որպէսզի նրանք ոչ մի կերպով չը միջամտեն մեր երկրի ներքին գործերին: Եւ թող, ինչպէս միշտ, այժմ էլ մնան անաչառ:

«Այդ բոլորից զատ, դարձեալ մաքուր սրտով և պատւով կրկնում ենք, որ մեր ազգի միակ շիտակ ձգտումն է ապահովել մեր անկախութիւնը և վերականգնել տէրութեան իշխանութիւնը: Նաջաֆ-Կուլի Սամսամ-ուս-Սալթանէ, Ալի-Կուլի-սարդար Էսաէդ-Բախտիարի»:

—

«Թայմս» լրագրի Թէհրանի թղթակիցը մօտ ժամանակներս խօսակցութիւն է ունեցել Պարսկաստանի իրերի դրութեան մասին գնդապետ Լեախովի հետ:

Թէհրանը պաշտպանելու ընդունակ կօզակների ընդհանուր թիւը հասնում է 750 հոգու: Բացի դրանից կան 5 հազարանոց մի զօրամաս և շահի սեփական կանոնաւոր զօրքեր ու 6 թնդանօթներ:

Լեախովը ասել է, որ միայն կօզակների բրիգադան բաւական է յեղափոխականների ու բախտիարների միացեալ յարձակումը յետ մղելու համար, միայն թէ թշնամու գալուստը անսպասելի չը լինի: Շահը չէ հրաժարում որևէ պատրաստութիւններ տեսնել, երևի, մտածելով, որ իրերի ամբողջ պատասխանատուութիւնը այժմ, սահմանադրական ծրագիրը ընդունելուց յետոյ, ընկնում է արդէն պետութիւնների վրա:

Լեախովը շատ է անհանգստանում իրերի դրութեան համար: Նա երկիւղ է կրում, որ մի զուգէ յեղափոխականների մի փոքրիկ խումբ աննկատելի կերպով ներս մտնէ Թէհրան ու սկսէ ռումբեր նետել քաղաքի մէջ: Վերջին դէպքում շահի զօրքերը շուտով կարող են սարսափահար լինել, իսկ կօզակներին հարկաւոր կը լինի կենտրոնացնել եւրոպական թաղում, թողնելով քաղաքը ապստամբների ձեռքում.

—

Թէհրանից հաղորդում են, որ քաղաքի վրա եկող Ռաշտի ֆէդայիները վերադարձել են Ղազվին, թողնելով Քերքէնջում առաջապահ զօրապահակ: Ղազվինում վրդովեցուցիչ դրութիւն է տիրում:

Խոյի, Սալմաստի և Ուրմիայի մուջահիդները դիմել են Ուրմիայում գտնվող թիւրքական գլխաւոր շտաբին խնդրելով գրաւել վերոյիշեալ քաղաքները թիւրքական զօրքերով:

Դրա հիման վրա «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կոմիտէտի կարգադրութեամբ Խալիլ-Հաջիի և Ջաւդէթ-բէկի հրամանատարութեամբ Ուրմիա են ուղարկվել երեք գունդ զօրքեր: Մինչ այդ՝ ձեռքի տակ եղած զօրքերը քիւրդերի ներկայացուցիչների հետ միասին, գրաւելով Ուրմիան, բանակ են դրել այնտեղ ու սպասում են Էրզրումի կողմերից նոր մեծաքանակ զօրքերի: («Б.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 6 մայիսի

Այսօր, Թագաւոր Կայսրի ծննդեան օրվայ առիթով կատարված մաղթանքից յետոյ, Պետրոպաւլօվսկի բանտից ազատեցին Ստէսսէլին և Նեբօգատօվին: (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 6 մայիսի

Պօստային ծառայողների գործադուլին միացան քարհատները, շինութիւնների վրա աշխատող և մնացած մշակող բանւորները:

Գիշերս փողոցների պատերին կպցրել էին բանւորական դաշնակցութիւնների կենտրոնական կոմիտէտի կոչը, որի մէջ ասվում է՝ թէ կենտրոնական կոմիտէտը պարտաւոր է օգնութիւն հասցնել գործադուլներին ամբողջ կազմակերպութեան կողմից, որի համար գերագոյն միջոց ներկայանում է ընդհանուր գործադուլը. այդ պատճառով կենտրոնական կոմիտէտն առաջարկում է բոլոր դաշնակցութիւններին անյապաղ միանալ պօստային ծառայողների գործադուլին, յայտարարելով ընդհանուր գործադուլ: (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 6 մայիսի

Բանւորական դաշնակցութիւնների կենտրոնական կոմիտէտի կոչը, որով առաջարկվում է ընդհանուր գործադուլ յայտարարել, տպաւորութիւն չարեց: Քաղաքը իր սովորական տեսքն ունի: Փորձն անաջող է համարվում: (Հ. Գ.)

—

Հռօմ, 6 մայիսի

Պատգամաւորների պալատի նիստը վերջանալուց առաջ սօցիալիստ Տրևէս, յիշեցնելով Հաագայի կօնֆերէնցիայի տասնամեայ տարեդարձի մասին, ասաց. «Իտալական պրօլետարիատը ուրախութեամբ ողջունում է այն հաստատութեան աջողութիւնները, որ, պէտք է յուսալ, աւելի գործունեայ զէնք կը դառնայ միջազգային խաղաղութիւնը պահպանելու գործում» (բուռն ծափահարութիւն):

Նախագահը պալատի կողմից միացաւ այդ ցանկութեան և յոյս յայտնեց, որ Իտալիային կաջողվի իր հպատակներին ապահովել ուրիշ քաղաքակիրթ երկիրներում միևնոյն իրաւունքները, որ նա միշտ տուել է իր մօտ օտարահպատակներին:

Մինիստր-նախագահ Ջիօլէտտին յայտնեց, որ կառավարութիւնը միանգամայն գիտակցում է խաղաղ կօնֆերէնցիաների և միջնորդ դատարանների փայլուն ապագան, «սակայն,—նկատեց Ջիօլէտտին,—դիւրին չէ բնաւ վերացնել այդ ճանապարհին հանդիպող դժուարութիւնները: Դեռ ևս չէ պակասել միջազգային պետական կեանքի մի քանի վիճելի հարցերի նշանակութիւնը, այնուամենայնիւ շօշափելի քայլ դէպի առաջ արված է արդէն: Այսօր բոլորեքեան զգում և գիտակցում են, որ ոչ թէ ոյժով, այլ իրաւունքով պէտք է լուծվեն միջազգային վիճելի հարցերը» (աղմկալից ծափահարութիւն): (Հ. Գ.)

—

Գանձակ, 7 մայիսի

Արաքս գետի պարսկական ափից, Կարեադինի գաւառում, պարսիկները կրակ են բացել Սարաֆլինի սահմանապահ պահակախմբի վրա: Վիրաւորված է մի զինուոր: (Հ. Գ.)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թաւրիզ, 2 մայիսի

Անցեալ օր ռուսները մի առաջադրութիւն էին ներկայացրել անջումանին հետևեալ կէտերից բաղկացած.

ա) Ընդհանուր զինաթափութիւն, բացի ոստիկաններից և կառավարական հեծելազօրքից, բ) 10,000 թուման վարձատրութիւն վիրաւորված զինուորի համար, գ) Կովկասի յեղափոխականների հեռացումը և դ) դիրքերի, պատնէշների քանդումը:

Զինաթափութիւնը սկսվեց անմիջապէս: Ոչ միայն պարսիկ ոստիկաններն էին զինաթափ անում, այլ նոյնիսկ ռուս զինուորները:

10,000 թումանի դիմաց այսօր, ինչպէս լսում ենք, ներկայացված է հիւպատոսարանին 2000 թուման միայն, որը հիւպատոսը չէ ընդունել:

Արտասահմանեան յեղափոխականները հետզհետէ հեռանում են: Պատնէշների և դիրքերի քանդումը այսօր կատարվում է ռուսների ձեռքով:

Այսօր լսում ենք, որ գրաւված զէնքերից նրանց, որ ռուսական մօսին տեսակին են պատկանում, ռուսները պիտի տիրանան, իսկ պետական վարանդիլները մէջնաբերդում պիտի հաւաքվեն:

Գահաժառանգի կիսաւեր պալատն էլ ռուսներն առան իրանց հովանաւորութեան տակ: Այսօր փակվեց Ջաբախանան, այսպէս ասած՝ պետական զինագործարանը: Ռուսների այսպիսի խիստ քայլերի շնորհիւ կատարեալ զինաթափութիւնը ակներև է: Բոլորովին զինաթափ անելուց յետոյ ինչ տնօրինութիւն կանվի, դժուար է գուշակել:

Քաղաքացիների մի մասը գոհ է անիշխանութեան վախճանով, եթէ այդ յարատև լինի և բոլորովին նոր անակնկալներ չը վրդովեն ժամանակաւոր խաղաղութիւնը: Բնականաբար կան և հայրենասէրներ, որոնց համար օտարի միջամտութիւնը ցանկալի չէր:

Այս րօպէիս ստացված «Մշակի» № 86-ում «Баку» թերթից քաղուածը հիմնովին սուտ է՝ ինչ վերաբերում է մեր քաղաքին կամ Սաթթար խանին: Զարմանում եմ, թէ ինչպիսի խայտառակ սուտերով են կերակրում ռուս թերթերը իրանց ընթերցողներին:

Էջմիածնից Թեմակալ առաջնորդին պաշտօնապէս հեռագրով յայտնում են, որ Վեհափառ Կաթողիկոսը հաստատված է ռուսաց Ցարի կողմից իր պաշտօնում: Այս առիթով վաղը հանդիսաւոր պատարագ կը լինի ս. Սարգիս եկեղեցում. պատարագիչն է Թեմ. առաջնորդը, որը առաջին անգամ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲՕՍՖՕՐԻ ԱՓԵՐԻՑ*)

Դահընկէցութիւնը

Կ. Պոլիս, 14 ապրիլ, երեկ. ժամը 6

Կատարվեց մեծ դէպքը: Գահընկէց եղաւ արիւնախում գազանը և նրան յաջորդեց Րէշադ էֆէնդին, սուլթան Մուհամմէդ V կոչումով: Ամբողջ քաղաքը տենդագին իրարանցման մէջ է: Փողոցներում ձեռքի սեղմումներ, սրտագին շնորհաւորումներ ու բարեմաղթութիւններ:

Ընդհանուր ժողովը, այսինքն պատգամաւորների պալատն ու սենատը, որ մի քանի օրից ի վեր փոխադրվել էր Սան-Ստեֆանօ, կարենալ կատարելու համար իր խորհրդակցութիւնները առանց արտաքին ճնշման, երէկ իջաւ քաղաք և նիստ գումարեց պարլամենտի սովորական շինութեան մէջ, Այա-Սօֆիայի հրապարակում: Նիստը դռնփակ էր: Խորհրդակցութիւնների առարկան՝ սուլթան Համիդի գահընկէցութիւնը: Կարմիր բռնակալը դեռ ևս բոլորովին անձնատուր չը լինելով, երէկ գահընկէցութիւնը չը վճռվեց. սպասեցին, որ անձնատուութեան փաստը տեղի ունենայ:

Պաշարման բանակը Ելդըզի շուրջը գետեղել էր մեծ քանակութեամբ թնդանօթ: Վագրը փրկութեան ամեն յոյս կորցրեց: Նրա ընտանիքը, տեսնելով անելանելի կացութիւնը, անխուսափելի կորուստից ազատվելու համար, ընկաւ նրա ոտքերը և պաղատագին, արտասուաթոր խնդրեց, որ իրան հաւատարիմ մնացող սակաւաթիւ զօրքերի հետ անձնատուր լինի և խնայի նորանոր աղէտներ ու արիւնհեղութիւններ: Աբդիւլ-Համիդ, երկար վարանումներից յետոյ, վերջապէս անձնատուր եղաւ: Ազատութեան բանակը մտաւ պալատ, ձերբակալեց և առանձնացրեց նրան Ելդըզի մի սենեակում: Իսկ միացեալ պալատականներին ուղարկեց Պերայի ոստիկանատունը, Գալաթա-Սարայ:

Այսօր ընդհանուր ժողովը դարձեալ նիստ գումարեց դռնփակ և կէսօրից յետոյ ժամը մէկ և կէսին հռչակեց Աբդիւլ-Համիդի գահընկէցութիւնն ու եղբօր՝ Մուհամմէդ Րէշադի գահակալութիւնը: Իսկոյն մի պատգամաւորութիւն գնաց Ելդըզ, բռնակալին յայտնելու իր դատավճիռը, իսկ մի ուրիշը՝ Րէշադի մօտ, աւետելու նրա գահակալութիւնը:

Դէպքի լուրը կայծակի արագութեամբ ծաւալվեց մայրաքաղաքում և թունդ հանեց ամբողջ ազգաբնակութիւնը: Լուրը հաղորդեց առաջին անգամ «Օսմանիշէր Լօյդ» գերմանական թերթը, մի յաւելուածով:

Ցնծումն ու բերկրութիւնը հասաւ իր գագաթնակէտին, երբ որոտացին թնդանօթի 101 հարուածները՝ աւետելու համար Համիդի գահընկէցութիւնն ու Րէշադի գահակալութիւնը: Քաղաքը, իսկոյն, մի ակնթարթում դրօշազարդվեց: Տեղական հաստատութիւնների ու վաճառատների, ինչպէս և օտար դեսպանատների ու մագազինների վրա ծածանվեց տօնական դրօշը:

Շտապում եմ անմիջապէս դէպի Բ. Դուռ: Ղալաթիայում կազմակերպված է զինուորական խիստ շղթայ: Կարգախօսն անողոք է. չէ կարելի գնալ առաջ: Երկար ու յամառ ջանքերից յետոյ, վերջ ի վերջոյ աջողվում է ինձ անցնել: Ստամբուլում, Բ. Դրան պողոտայի վրա, դարձեալ բախվում եմ զինուորական շղթայի: Մեծագոյն մասը կամաւոր զօրքեր են, ալբանացիներ: Օֆիցէր չէ երևում: Անցնել բացարձակապէս անկարելի է: Մխիթարվում եմ անաջողութիւնից մի քանի տեղեկութիւններ քաղելով:

Նոր սուլթանին, որ բնակվում է հռչակաւոր Դօլմա-Բաղչէ կոչվող պալատի յարակից ապարանքներից մէկում, ծովափին, նաւով փոխադրել են Սերքէջի և յետոյ փակ կառքով Սէրասկէրիատ՝ պատերազմական մինիստրութիւնը: Այնտեղ փոքր ինչ հանգստանալուց յետոյ պիտի առաջնորդվի Թօփ-Կապուի պալատը, Ստամբուլում, այցելելու, համաձայն հնաւանդ սովորութեան, Խրկայը-Շէրիֆը, մարգարէի վերարկուն: Թօփ-Կափուից, ծովով կամ ցամաքով, պիտի գնայ իր իշխանական ապարանքը:

Սուլթան Մուհամմէդ V-ը, կասկած չը կայ, չը պիտի բնակվի Ելդըզում, որը կապված է չափազանց մռայլ, չափազանց տաժանագին յիշատակների հետ:

Այժմ Համիդը, երէկվայ ամենակարող բռնակալը, դարձած մի հասարակ մահկանացու, բնակվում է Ելդըզում, որը երևի կը խլեն նրա ձեռքից շուտով, վերածելու համար թանգարանի կամ հասարակական զբօսավայրի...

Երեկ. ժամը $8^1/_2$

Աբդիւլ-Համիդը, ինչպէս երևում է, մի գռեհիկ չարագործ է եղել, ուրիշ ոչինչ: Այդ աշխարհադղորդ բռնապետը, որի շուրջը հիւսվել էր ֆանտաստիկ առասպելների մի այլանդակ ոստայն և որի համար ասվում էր, թէ չարութեան, չարագործութեան հանճարն իսկ է, վերջացրեց իր պատմական դերը շատ ողորմելի, շատ խղճուկ կերպով: Նեռոնեան բռնակալի տիպն ամբողջացնելու համար, կարելի էր սպասել, որ, մայրաքաղաքի բոլոր գարնիզօնները ընդդիմութեան դրդելուց յետոյ, ինքն էլ կը պայքարէր մինչև վերջին շունչը կամ կը թաղվէր իր կառուցած ամրոցի, Ելդըզի, փլատակների տակ, և կամ անձնասպանութիւն կը գործէր հրազէնով թէ թոյնով: Ո՛չ մէկը և ո՛չ միւսը: Իջաւ գահից և անձնատու եղաւ մի անարգ ու անարգված կեանքի: Իբրև վեհապետ՝ նրա վերջին խօսքերը պարզապէս ողբալի են: Ցոյց են տալիս, որ այդ մարդը մի հասարակ ոճրագործի վեհանձնութիւնից ու հպարտութիւնից անգամ զուրկ էր: Ահա նրանք, վաւերական ու բառացի, որ պատմեց մի պատգամաւոր:

Քիչ վերը ասել էի, որ ընդհանուր ժողովը Աբդիւլ Համիդի գահընկէցութիւնն ու Րէշադի գահակալութիւնը վճռելուց յետոյ՝ երկու պատուիրակութիւն գնաց նրանց իւրաքանչիւրի մօտ՝ հաղորդելու այդ վճիռը:

Ելդըզ գնացող պատուիրակութիւնը բաղկացած էր երկու պատգամաւորներից և երկու սենատորներից:

Պատուիրակութիւնը հասնում է Ելդըզ, ուր արտաքին դռնից ընդունում են նրան ազատութեան բանակի զանազան զինուորներն ու ճանապարհ տալիս: Պատուիրակութիւնը, մտնելով ներս, խփում է պալատի դրան: Դժուարութեամբ բացվում է դուռը ներքինիների կողմից: Պահանջում է առաջին քարտուղար Ջէվադ բէյին: Գալիս է առաջին քարտուղարը դուրս և հարցնում, թէ ինչ են ցանկանում: Դուռը Ջէվադ բէյի ետևից փակվում է իսկոյն: Պատուիրակութիւնը բացատրում է նրան իր միսիան և խնդրում, որ քարտուղարը առաջնորդէ իրան սուլթանի մօտ: Ջէվադ բէյը խփում է պալատի դրան բաւական երկար, և դուռը վերջ ի վերջոյ բացվում է, առաջին քարտուղարի և ներքինիների միջև կատարված մի քանի խօսքերի փոխանակութիւնից յետոյ:

Պատուիրակութիւնը, Ջէվադ բէյի առաջնորդութեամբ, մտնում է ներս, մի նախասենեակ: Բախվում են դարձեալ մի դուռ. սուլթանի գտնված սենեակի դուռը: Սպասում են տասը րօպէ: Աբդիւլ Համիդը բարեհաճում է հրամայել, որ բաց անեն դուռը: Պատուիրակները ներս են մտնում մի սրահ և իրանց առաջ կանգնած գտնում են Աբդիւլ Համիդին: Նրա մօտ է և իշխան Աբդիւրրահիմ, փոքր որդիներից մէկը: Աբդիւլ Համիդը հագնված է, շտապով, քաղաքացիական շորեր: Այնպիսի մի ձայնով, որ կրում է շփոթութեան, յուզումի շեշտ, հարցնում է պատուիրակութեան, թէ ինչ են ցանկանում:

Պատուիրակներից մէկը, Էսադ փաշա, որի եղբօրը սպանել է տուել Համիդը, զինուորական կարճ բարև տալուց յետոյ պատասխանում է.

— Ազգը գահընկէց արեց քեզ, համաձայն մի փէթվայի:

Աբդիւլ Համիդը, ապշութեան մի վայրկեանից յետոյ, բացագանչում է.

— Քազէր (ճակատագիր). երևի այդ է եղել իմ բաղդը...

Եւ ընկնում է մտորումների մէջ: Յետոյ՝

— Իսկ իմ կեանքը...

— Ազգը երաշխաւորում է քո կեանքը...

— Ի հարկէ այդպէս կասէք այժմ... բայց յետոյ... Ես խնայեցի իմ եղբօր կեանքին (Մուրադ V-ի) և թոյլ տուեցի, որ 32 տարի ապրէ...

— Ապահովացնում եմ, որ վախենալու ոչինչ չունէք,—միջամտում է մի ուրիշ պատուիրակ:

Աբդիւլ-Համիդը քիչ հանդարտած.

— Որտե՞ղ պէտք է բնակվեմ...

— Մեր պաշտօնն էր միայն հաղորդել քո գահընկէցութիւնը: Այդ մասին մենք ոչինչ չենք իմանում...

Նոյն րօպէին բարձրանում են խուլ ու զսպված հեծեծանքներ: Իշխան Աբդիւրրահիմն է, որ լաց է լինում: Աբդիւլ-Համիդը նոյնպէս փղձկում է: Եւ շարունակում.

— Ես կը ցանկայի բնակվել Չրաղանի պալատում... բայց որովհետև չենք կարող համաձայնվել իշխան Սալահէդդինի հետ, պէտք է որ նա փոխադրվի մի այլ տեղ...

Չրաղանը ծովափին գտնվող այն հռչակաւոր ապարանքն է, ուր բանտարկված ապրում էր իբր խելագար՝ գահընկէց արված սուլթան Մուրադը, Համիդի մեծ եղբայրը: Իշխան Սալահէդդինը Մուրադի որդին է:

Պատգամաւորութիւնը մեկնելիս, գահընկէցը խնդրում է ուղարկել իրան մի երկու ծառայ, որովհետև բոլորը հեռացել են կամ կալանաւորվել:

Պատգամաւորութիւնը խոստանում է կատարել խնդիրքը և հեռանում:

Եւ այսպէս՝ արիւնկզակ գազանը, կորցնելով ամեն ինչ, դողդողում է միայն մի բանի վրա. իր կեանքի...

Arago

*) Տես «Մշակ» №№ 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94 և 95.

պետի յիշատակէ Մատթէոս Բ. Կաթողիկոսի անունը, իսկ երեկոյեան կը լինի հանդէս կենտրոնական դպրոցի պարտէզում, ուր կը խօսի Աճէմ էֆ. Նառաջեանը Իզմիրլեանի մասին։

Բագուից, եղբ. Թումանեանների կարգադրութեամբ, այստեղ 20 խալուար ցորեն բաշխվեց, 15-ը Պարսից Աղքատախնամի միջոցով, 5-ը Հայոց։ Տնտեսական մթերքները առատ են, բայց ժողովրդի ձեռքում փող չը կայ։ Աղքատախնամների գոյութիւնը անհրաժեշտութիւն է։

Թաւրիզի ազգային հաստատութիւնները նիւթապէս խիստ ողորմելի պատկեր ունեն։ Մի կողմից դրամի պակասութիւն, միւս կողմից խակական գործիչների։ Հները, որոնց մենք չէինք հաւանում, աւելի գործի մարդիկ էին, քան նորերը, որ միմիայն ճռճռան խօսքերով են ուզում ապրեցնել մեր շրջակայքը և մեզ։ Հինը գործի մարդ էր, Ներկան՝ խօսքի... Իրօ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԴԱՆԱՅԻ ՇՐՋԱԿԱՅՔԻՑ

Կ. Պօլիս, 28 ապրիլի

Ապրիլի 17-ին Ցօպպէից դուրս գալով, երկրորդ օրը հասանք Բէյրութ, ուր պատահեցինք մի քանի մարտանաւերի՝ անգլիական, իտալական, գերմանական և ֆրանսիական։ Ասում էին, թէ այդ մարտանաւերը պաշտպանութեան են եկել հայերին։ Իմ առած տեղեկութիւնների համաձայն, Բէյրութի հայոց վանքում հաւաքվել էին Երուսաղէմից եկած շատ ուխտաւորներ, ինչպէս և օտար երկիրներից հայրենիք վերադարձող ճանապարհորդներ։ Վերջիններս, լսելով Ադանայի ջարդերի մասին, իրանց ճանապարհը չէին շարունակում։ Նրանց ուտեստի և փողի պաշարը վերջանալու վրա էր, և իրանք էլ չը գիտէին, թէ ուր գնան։

Բէյրութից Իսկէնդէրուն (Ալէքսանդրէտ) հասնելով միևնոյն տեսարանին պատահեցինք, ինչ նախորդ նաւահանգստում։ Այստեղ էլ խարսխել էին մի ֆրանսիական և մի երկու իտալական մարտանաւեր։ Ճիշդ է որ Իսկէնդէրունում ջարդ չէ տեղի ունեցել, բայց Ադանայի կողմից բաւականին փախչողներ են եկել՝ այդ քաղաքում ապաստանելու համար։

Մերսինում էլ միևնոյնը տեսանք, ինչ Բէյրութում և Իսկէնդէրունում. այստեղ էլ հաւաքվել էին 1 գերմանական, 1 ռուսական և 2 ֆրանսիական մարտանաւեր։ Ռուս նաւաստիները պատմում էին, թէ իրանց նաւը եկել էր Երուսաղէմից, ուր ուղարկվել էր՝ այնտեղ վերջերս պատահած յունական դէպքերի և մի ռուս եպիսկոպոսի սպանման առիթով։ Կ. Պօլսի ռուսաց դեսպանը, հէնց որ իմացվում է Ադանայի դէպքերի մասին, անմիջապէս կարգադրել է, որ մարտանաւն ուղևորվի Մերսին։

Լսածներիս նայած, ռուսական մարտանաւը Մերսին հասնելուն պէս՝ նաւաստիները ափ են իջել և մի գիւղում պատահել 60—70 երեխաների՝ բանտարկված մի տան մէջ։ Այդ երեխաների տարիքը տատանվելիս է եղել 8—9-ի միջև, երկսեռ։ Ասում էին, թէ դրանց բոլորին էլ հաւաքել էին թիւրքերը՝ հէնց հետևեալ օրը այրելու համար։ Ռուս նաւաստիների գլխաւորը պահանջել է բաց անել այն տան դուռը, ուր բանտարկված էին թիւրքական վայրագութեան անչափահաս ու անմեղ զոհերը, բայց ընդդիմութեան է հանդիպել։ Նաւաստիները սպառնացել են, իրանց պահանջը չը կատարվելու դէպքում, ընդդիմացող թիւրքերի հետ վարվել այնպէս, ինչպէս իրանք գիտեն։ Այդ յայտարարութեան վրա՝ թիւրքերը փախել են, իսկ զինուորները ջարդել տան դուռը և ներս մտել, ուր իրանց աչքի առաջ պարզվել է վերին աստիճանի աղեխարշ մի տեսարան։ Այդ երեխաների հետ միաժամանակ գտնվել են և երկու վիրաւորված տղամարդիկ՝ 35—40 տարեկան։ Նրանց բոլորին էլ բերելով Մերսին նաւ են նստեցրել և հասցրել Իսկէնդէրուն, ուր յանձնել են յոյների խնամակալութեանը։

Ապրիլի 22-ին մեր նաւը նստեցին հրդեհից ազատված մի քանի փախստական հայեր, որոնց մի մասը գնում էր Զմիւռնիա, իսկ միւսը՝ Կ. Պօլիս։

Այդ փախստականները պատմում էին մեզ իրանց տեսածն ու լսածը, որոնց ամփոփումը հետևեալն է.

Ադանայում առաջին դէպքը պատահել է Զատկի 4-դ օրը, ապրիլի 1-ին։ Հայերը կռիւ են բռնվել, և այդ կռիւը տևել է 3 օր։ Հայերին աջողվել է սպանել 2—300 թիւրքի։ Կռւի 4-դ օրը, այսինքն ապրիլի 4-ին, թիւրքերը հաշտութիւն են առաջարկել։ Հայերը, ոչ մի բանից չը կասկածելով, ընդունել են թիւրքերի առաջարկը, հաշտվել և զէնքերն էլ յանձնել կառավարութեան։ Այդ օրից անցել է ութ օր, իսկ այդ ժամանակամիջոցում լուրեր են հասնելիս եղել շրջակայ հայ գիւղերի կողոպտման և հրկիզումների մասին։ Հաշտութեան 9-դ օրը, այսինքն ապրիլի 9-ին, կէս օրից յետոյ, թիւրքերն Ադանայում սկսել են կողոպտել ու հրդեհել հայերի ինչքերը։ Հայերն ապաստանել են իրանց եկեղեցիներում և միսիոնարական ուսումնարաններում, իսկ մի մասն էլ սկսել է փախչել Մերսին ու Իսկէնդէրուն՝ հեռանալու համար աղէտի վայրից դէպի Ցօպպէ։ Եւ սակայն Ցօպպէի թիւրք իշխանութիւնները հրաժարվել են քաղաքի սահմաններից ներս ընդունել սարսափահար եղած այդ փախստականներին, որոնք, ստիպված, գնացել են Եգիպտոսում ապաստան գտնելու։

Ադանայում թիւրքերը, բացի 2—3 գործարաններից, հրդեհել են եւրոպական եկեղեցիներն ու ուսումնարանները։ Հրդեհից ազատ մնացած այդ գործարաններում ապաստան են գտել բազմաթիւ երեխաներ ու կանայք, որոնցից շատերը քաղցից ու անտանելի շոգից մեռնում են։

Ադանայում սպանված են երկու եւրոպացիներ, վիրաւորված է անգլիական հիւպատոսը և հրդեհին զոհ է գնացել մի ամերիկացի։

Ադանայի և շրջակայքի այս խժդժութիւնները սարսափ են մատնել այնտեղի եւրոպական գաղութներին։ Ասում են, թէ այդ շրջանում խարսխած օտարերկրեայ մարտանաւերն սպասում են ամերիկական 4—5 հսկայ մարտանաւերի գալստեանը, որպէսզի կարողանան լուրջ առաջադրութիւններ անել թիւրքական կառավարութեանը։ Այդ մարտանաւերն, ինչպէս պատմում են, ի միջի այլոց, թիւրք կառավարութիւնից պահանջելու են իրանց արած ծախսերը, որոնք, ըստ երևոյթին, բաւական խոշոր ու կլորիկ գումարի են հասնում։

Ապրիլի 25-ին ֆրանսիական «Մեսաժէրի Մարիտիմ» ընկերութեան «Նիժէր» շոգենաւի նաւապետ Լաֆօնը, զուտ մարդասիրական զգացումից դրդված, Սիրիայի ափերից իր շոգենաւն է առել Ադանայի ջարդից փախչող 2200 հոգու և նրանց խնամք տարել, որ ճանապարհին որևէ նեղութիւն չը կրեն։

Ս. Մեսրովբեան

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պօլիս, 27 ապրիլ

Երէկ կատարուեցաւ Մուհամմէդ Ե. սուլթանի Թուր կապելու արարողութիւնը։ Ան, ինչ որ կարելի է երևակայել իբրև փառաւորութիւն, ոգևորութիւն, կառաւարել էր մայրաքաղաքին մէջ։ Փակ էին բոլոր մեծ դրամատունները, հանրային հաստատութիւնները, դպրոցները։ Մեծ վաճառատունները առևտուր չըրին. չուկան, մեծ մասամբ, փակ մնաց ի պատիւ նոր սուլթանի։ Յաջորդ գիշերը լուսավառութիւն։

Նոր սուլթանի համակիր ենք հայերս ալ. բայց կիլիկեան աներևակայելի աղէտը, որ կը զուգադիպի իր գահ բարձրանալուն և Թուր կապելու առաջին օրերուն, բնականաբար թոյլ չի տար մեզի ուրախական տրամադրութիւններով մասնակցիլ մայրաքաղաքի ընդհանրական խանդավառութեան ու հրճուանքներին։

Ադանայի ջարդին պաշտօնական հրատարակութիւնը կը կարդանք թերթերու մէջ, հոն ձևով, գուցէ քիչ մը ալ աւելի ա-լա-Թիւրքա։ Ուշադրութիւն ըրէք. մօտ 2000 թիւրք և 1500 հայ սպանուած. երկուստեք 1—200 վիրաւոր։ Մարդկային լրբութիւնը, անամօթութիւնը ասկէ աւելի դրապէս տեսնուած չէ պատմութեան մէջ։ Համիդի օրով ալ նմանը չենք գտներ։ Բնաւ մի տարակուսիք, որ 25—35,000 հոգիի կորուստ ունինք։

Ստոյգ է, որ այդպիսի հաշիւ մը կայ. ու հետևեալ պարագաներուն մէջ։ Առաջին բաղխումներու ատեն, ուր հայերը ստիպողաբար անձնապաշտպանութեան դիմած են, այդ արդիւնքը տեղի ունեցած է։ Բայց անկէ ասդին, քանի մը օրուան դադարէ ետքը, ուր երդումներով, խալամի մարգարէին ու գրքին անուններովը հաւաստիք տրուած է, կառավարութիւնը պաշտօնապէս երաշխաւորութիւն տուած է, թէ ալ ոչինչ տեղի պիտի ունենայ, հաշիւ թէ շուկան բացուած ու ամէն մարդ վստահօրէն գործի ելած է. այդ ննդգամիտ խարդաւանանքներու մէջ յարձակումներ սկսած են ու այնուհետև ջարդ, հրդեհ գործ դրուած են հայերու դէմ, ոչ թէ օրերով, այլ շաբաթներով։ Վերջին անգամ երբ տեսնուած է թէ տակաւին այս հանգամանքներու մէջ ալ դիմադրող ուժ մը իր օրհասական ճիգերով կը մաքառի սոֆթաներու, 100,000-է ոչ նուազ խալամ խուժանի մը դէմ, Բ. զօրաբանակէ քաղաքին օգնութեանը հասած զօրախումբեր, ձեռք ձեռքի տուած խուժանին, իրենց զինուորական ուժը գործ կը դնեն հայերու դէմ, որով, ի պատիւ խալամական քաղաքակրթութեան, այսօր մոխրակոյտ մըն է Ադանա, մէկ ամիս առաջ շէն ու ծաղկեալ քաղաք մը Կիլիկիոյ հողին վրայ։ Անգլիական զրահաւորներու հրամանատարները, նաւաստիներն ու զինուորները՝ Սեհան գետէ տարուած անհամար դիակներու վրայ խռովայոյզ արտասուելէ զատ ոչինչ կրցած են ընել։

Թիւրքական այդ ցած քաղաքականութեան մէջ, որ, հնարագիտութիւն մը ըլլալէ աւելի, անամօթ լրբութիւն մըն է, խայտառակութիւն մըն է յայտնի ցուցմունքներու առջև, ջանքեր կըլլան հաստատելու, թէ հայերն են յանցաւորները ու, ինչպէս դրած եմ նախորդ թղթակցութեան մէջ, զինուորական ատեանը իբրև ոճրագործ ձերբակալած է 200-է աւելի ողջ մնացած հայեր։

Երկու օր առաջ նոյնպիսի դէպք մը պատահեցաւ Պօլսի մէջ։ Փախստական հայ մը, որ դժուարաւ կարող եղած է Ադանայի կրակներէն ու սուրերու մէջէն իր օձիքը ազատել, Պօլիս մտած թէ ոչ, կը ձերբակալուի նոյն քաղաքէն քաշուած պաշտօնական հեռագրի մը վրայ, թէ ոճրագործներէն մին է։ Մարդը, խիստ հարցաքննութենէ մը ետքը, կարձակուի, իբրև անպարտ, իբրև դժբաղդ հայ մը, որ կրցած էր իր հոգին ազատել։

Ասով կարելի է ըմբռնել այն պաշտօնական ոգին, որ կը գործէ Ադանայի մէջ իբրև քննող մարմին այդ կատարուած դժբաղդութեանց։ Հետզհետէ առնուած թղթակցութիւնները սև գոյներով կը նկարագրեն նոյնիսկ իթթիհադեանները, քանզի մի գործին միջամուխ, կարճ տեսութիւնով, ազգայնամոլ հայեացքներով ուղղակի արծարծիչ սև դաւերու։

Կապացուցուի որ «Իթթիհադի» այլևայլ ճիւղերուն և նոյնիսկ անդամներուն մէջ կը տիրեն դաւանանքի, սկզբունքի անհամաձայնութիւններ։ Այսպէս՝ կը գտնենք ատոնց մէջ բաւական անդամներ, բաւական անկեղծութիւններ, որոնք կը հակասեն այս կամ այն ճիւղի անդամներու դաւանանքին ու սկզբունքին։ Քանի մը կողմերէ առնուած թղթակցութիւններ կը հաստատեն, թէ հայերը ձեռք ձեռքի տալով իթթիհադեան ճիւղերու և ուժերու հետ՝ կարող եղած են զսպել սպառնացած հակասահմանադրական խլրտումներ. ուրիշներ, ընդհակառակն, պնդած են թէ շփոթութեան հոսանքը ալ աւելի ուժ գտած է իթթիհադեաններէ։ Ադանայի դէպքերու մէջ յայտնապէս կամբաստանուին իթթիհադեանները։

Եզրակացութիւն։ Մեր դէմը ունինք քաղաքական կուսակցութիւն մը, որ, իբրև զինուորական ուժ, անբաղդատելի է մակեդոնական բռնակովը իր հողին վրայ. իբրև երեսփոխանական ուժ՝ ջախջախիչ մեծամասնութիւն ունի պարլամենտի մէջ. իբրև քաղաքական դաւանութիւն, իրեն իդէալ ունի թթու ազգայնամոլութիւնը. իբրև կազմակերպութիւն, թոյլ է իր բոլոր մասերուն մէջ, աններատես, քիթէն անդին չի տեսներ։ Մտքի զօրեղ հոսանք մը ներդաշնակութեան մէջ չի դներ իր բոլոր մասերը։ Այն զինուորական ուժը, որու վրայ կը կրթնի «Իթթիհադը», թէև ցարդ հաւատարիմ իր վարիչներուն Մակեդոնիոյ մէջ, կրնայ զեղծանիլ անկէ դուրս, ինչպէս շուտով պակասնուեցան այն զօրագունդերը, որոնք իբրև ուսորդ խումբեր ի սկզբան բերուած էին Պօլիս՝ մայրաքաղաքին մէջ հակասահմանադրական շարժումներու դէմ։ Ատոնք էին որ իրենց թևն ու թիկունքը առին Ասիայի քիւրդ, թիւրք զինուորներուն և իրենց գնդակները դարձուցին ուղղակի մակեդոնական կուրծքերուն, ի պաշտպանութիւն շէրիաթին։

Անհեռատեսութիւնը ամենքէն աւելի տեսնուեցաւ Ահմէդ Րիզայի վրայ, որ, ըլլալով նախագահը պարլամենտի, նախագահն է, միևնոյն ատեն, «Իթթիհադի»։ Շաբաթը քանիցս Համիդի պալատը այցելած էր, ժամերով կը նստէր անոր քով, կը խօսակցէր, կը տեսակցէր, կը սիրակցէր։ Մինչև վերջը այնպէս կարծեց, թէ ինքն էր, որ սուլթան Համիդը կը շոյէր, կը փայփայէր, մինչդեռ իսկապէս սուլթանն էր որ շոյեց ու փափայեց զանի, իր գլպանը դրաւ կոմիտէի ամենէն իմաստուն կարծուած այդ քաղաքագէտը, ձեռքը դրաւ անոր բազուկին վրայ, լաւ զգաց թէ որքան ուժ և կեդրոնական զօրութիւն ունէր։ Ու այդպէս երբ ան «Իթթիհադը» քնացուց իր անուշ վարպետորդիի թմբրադեղովը, հակասահմանադրական ցանցը սփռեց մեծ յաջողութիւնով և, մէկ բոպէէն միւսը, իր ձեռքին մէջ ամփոփեց բոլոր մթին տարրերը ու շարժեց զանոնք իր թագուն զօրութիւնովը։

Հիմա որ Համիդի ոըջը իր բոլոր մթին խորշերովը լոյսի մէջ է, իր թագուն գանձերը, չտեսնուած ադամանդները, 75,000 ոսկի արժողութիւնով համրիչ մը, միլիոնները, արժէքաւոր ուրիշ հնութիւնները ճաղար ու մէկ գիշերներու հմայքը կը պարզեն պղպջող անձերու և քննիչ մարմիններու առջև, մեծ յոյս մը, վստահութիւն մը չի գար փոխել մեր խորհելու և ըմբռնելու եղանակները երկրին վարչութեան եղանակի մասին։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԵՐԵԿՈՅԹ-ԶԲՕՍԱՆՔԸ ՊԱԼԱՏՈՒՄ

Վաղը, կիրակի, մայիսի 10-ին, Կովկասի Փոխարքայի պալատում տեղի կունենայ պարերեկոյթ և զբօսանք, կոմսուհի Ե. Ա. Վօրօնցօվա-Դաշկօվայի նախաձեռնութեամբ, որից ստացված մուտքը յատկացվելու է մի յատուկ բարենպատակ ֆօնդի։

Ֆօնդի միջոցներով պէտք է շուտափոյթ օգնութիւն հասցվեն Թիֆլիսում դժբաղդ դէպքերի ժամանակ վնասվածներին։

Ի նկատի առնելով այն մարդասիրական բարձր ու վսեմ նպատակը, որին կոչված է ծառայելու այդ ապագայ ֆօնդը, և այն հոգատար վերաբերմունքը, որով ձեռնամուխ է լինում գործի սկզբնաւորութեանը նախաձեռնող յարգոյ կոմսուհին, պէտք է յուսալ, որ հասարակական խաւերը իրանց համակիր ուշադրութեամբ ու մասնակցութեամբ չեն զլանայ նպաստել այդ բարենպատակ ու մարդասիրական գործի հիմնարկութեանը։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Նոր-Բայազէտ, 30 ապրիլի

Իբրև նոր ձեռնարկութիւն կամ կողմնակի շահաւէտ պարապմունք մեզանում ըսկսել են զբաղվել մեղուաբուծութեամբ։ Բացի այն, որ մի քանի ընտանիքներ ունեն իրանց ճանճերը և պարապում են մեղուապահութեամբ, այս տարի մի քանի անձանց մէջ էլ միտք յղացաւ մի մեծ ընկերութիւն կազմել, 100 ական ռուբլի փայեր վէր գնել (10 հոգի—1,000 ռ.) և մեղուաբուծութեամբ պարապել, նախ 80 փեթակ գնելով և ապա 6 տարվայ ընթացքում դրանց թիւը հասցնել 600-ի։ Սակայն նրանց այդ ձեռնարկութիւնը—ընկերանալ 10 հոգի միասին—գլուխ չեկաւ, կողմերի առաջարկած պայմանների տարբերութեան պատճառով։ Բայց և այնպէս այդ գործին ձեռնարկողներից մի քանիսը դարձեալ միացան և գնելով 30 հատ փեթակներ՝ սկսեցին պարապել մեղուաբուծութեամբ։

Այդ ձեռնարկութիւնը աւելի զարգացնելու նկատառումով, կամ այդ զբաղմունքի հետ աւելի մօտ ծանօթացնելու տեղական ժողովրդին, Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան տեղիս վարչութիւնը իր դասախօսութիւնների շարքն էր մտցրել նաև մեղուապահութեան մասին դասախօսելը։ Բայց Ընկերութեան քարտուղար պ. Վ. Աֆրիկեանի մի քանի դասախօսութիւններից (նախապատ. դպրից) յետոյ այլ ևս չեն շարունակվում։ Կը շարունակվե՞ն Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան դասախօսութիւնները թէ ոչ—այդ չը գիտենք, բայց այնուամենայնիւ ցանկալի կը լինէր, որ առանձնապէս դասախօսվէր մեղուաբուծութեան մասին, որպէս զի մեր քաղաքի նոր ձեռնարկողները, կենդանի խօսքով ծանօթանալով մեղուապահութեան կանոնների հետ, մի փոքր հմտութեամբ զբաղվէին այդ ձեռնարկութեամբ։

Պէտք է աւելացնել, որ բացի մեղուաբուծութիւնից մեզանում առանձին անհատներ (բացի ընտանիքները առհասարակ) սկսել են պարապել նաև թռչնապահութեամբ (հաւ, սագ և այլն), որը քիչ օգտաւէտ չէ շատերի համար, քանի որ առասպելական թանգութեան են հասել հաւը, ձուաը, սագը և ձուն, որի 10 հատը առաջներում ծախվում էր 5 կոպ., իսկ այժմ, ընդհակառակը, 5 հատ ձուն արժէ 10 կոպ.։ Ուրիշ խօսքով ասած՝ առաջ մեզանում 2 հատ ձուն արժէր 1 կոպ., իսկ այժմ 1 հատը 2 կոպ. է ծախվում։

Որսորդ

Ղուբա, 4 մայիսի

Գաւառիս մի քանի հասարակութիւններ դիմել են Կովկասի Փոխարքային, որպէսզի նա կարգադրութիւն անէ զեղջելու անտառային գործերի այն տուգանքները, որոնց ենթարկվում են գիւղացիները հաշտարար դատաւորների վճիռներով այն արձանագրութիւնների հիման վրա, որոնց գրել է անտառային ստրաժան։ Փոխարքան յարգել է խնդիրքը զիջելով նրանց աղքատ դրութեանը և հրամանագրել է այստեղ՝ հարկաւոր կարգադրութիւնները անելու։ Նորերումս գաւառական վարչութեան մէջ նիստ կայացաւ այդ մասին, որի ժամանակ վճռեցին վերցնել և ազատել տուգանքները եռապատիկ (тройную стоимость) գնից, թողնելով միմիայն վճարման համար խակական տոմսի գինը. գիւղացիները այդ առիթով չափազանց գոհ են։

— Մայիսի 2-ին մի քանի բանւորներ Ղուբա գետակի ափին, բլրակի ստորոտին, փոս փորելու ժամանակ, նրանցից 3 լեզգի բանւորներ տեղնուտեղը մնում են փլչած բլրակի տակ. դիակները բերին և հողին յանձնեցին։

Մ. Սալամբէգեան

Երևան, 3 մայիսի

Ահա 5 տարուց աւել է, ինչ գոյութիւն ունի Երևանում «արհեստաւորաց և մանր փոխատու խնայողական ընկերութիւն», որի տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի ունեցաւ նախ մարտի 22-ին քաղաքային թատրօնական դահլիճում, մօտ 150 անդամների մասնակցութեամբ։

Ժողովի զբաղմունքն էր. 1908 թ. հաշուետւութեան քննութիւնը, 1909 թւի նախահաշուի հաստատութիւնը, վարչական անձանց ընտրութիւնը, Մոսկվայում կայացած կօօպերատիվ ընկերութիւնների համառուսական ժողովին մասնակցելու զեկուցումը և ընկերութեան անդամներին դժբաղդութեան հասած դէպքում, ինչպէս և նրանց ընտանիքներին, նրանց մահվան դէպքում, տրվելիք նպաստի խնդիրը։

Հաշւետւութիւնից երևաց, որ 1908 թւին ընկերութիւնը ունեցել էր 3,809,572 ռ. 80 կ. շրջանառութիւն, որից մնացած զուտ արդիւնքը կազմում էր 6,068 ռ. 81 կ.։ Այդ գումարից առաջարկվում էր տալ անդամներին 4275 ռ. 98 կ. դիվիդենտ, պահեստի գումարին յատկացնել 1223 ռ. 14 կ., սեփական տուն գնելու համար՝ 606 ռ. 88 կ., անդամների և նրանց ընտանիքների օգտին 303 ռ. 44 կ., քննիչ յանձնաժողովի անդամներին 90 ռ., ծառայողների վաստակ 5 տոկոս, իսկ մնացած 164 ռ. 05 կ. գումարը թողնել զանազան բարեգործական ու դպրոցական հաստատութիւններին վարչութեան հայեցողութեամբ, ինչպէս այդ արել է ամեն տարի։

Նախահաշիւը հաստատվեց։ Ծառայողներին 50% -ով վարձատրելու հարցը որոշվեց միաձայն։

Ընդհանուր ժողովը ղեկավարվելով քննիչ յանձնաժողովի զեկուցմամբ և խորհրդի առաջարկով՝ շնորհակալութիւն յայտնեց վարչութեանը իր արդիւնաւէտ գործունէութեան համար, իբրև վարձատրութիւն, յատկացնելով զուտ վաստակի 5 տոկոսը։ Մեռնող անդամների համար ապահովութեան ֆօնդ հիմնելու խնդիրը, ինչպէս և առհասարակ թէ վերաստուգող, թէ վարչութեան անդամների հաստատութեան ու Ս. Տէր-Մարտիրոսեանի զեկուցումը Մոսկվայի առաջին համառուսական կօօպերատիվ ընկերութեան համաժողովի մասին՝ յետաձգվեց տօնից յետոյ։

Ապրիլի 19-ին կայացաւ նոյն տեղում ընկերութեան ընդ. ժողովի շարունակութիւնը։ Վարչութեան և խորհրդի պակաս անդամների ընտրութիւնը յետաձգվեց երկու շաբաթով, որովհետև ժողովականների կողմից խորհրդին գրաւոր յայտարարութեամբ ուղղված բողոքները որպէս թէ խորհուրդը չէր դրել ընդհ. ժողովի առաջ։ Այդ առիթով ընտրվեց 5 հոգուց բաղկացած մի յանձնախումբ, որը երկու շաբաթվայ ընթացքում պէտք է քննութիւն կատարէր ու իրողութեան մասին զեկուցանէր ընդհ. ժողովին։ Մնացեալ հարցերը ևս յետաձգվեցին յաջորդ ժողովին։

Այդ երրորդ ժողովը կայացաւ նոյն տեղում այսօր։ Նախ ժողովը լսեց Ս. Տէր-Մարտիրոսեանի «համառուսական կօօպերատիվ ընկերութիւնների համաժողովի պարապմունքների մասին» կազմած զեկուցումը, որտեղ շօշափելով առհասարակ Արևմտեան Եւրոպայում մեծ ժողովրդականութիւն ստացած կօօպերատիվ ընկերակցութիւնների՝ փոխատու խնայողական, գիւղատնտեսական, աշխատաւոր արտելների, սպառողական ընկերութիւնների և այլ բազմազան ձեռնարկութիւնների արած առաջադիմութիւնը՝ անցաւ Ռուսաստանին և տուեց նրանց զարգացման պատկերը։ Զեկուցումից յայտնի եղաւ այն, որ ամբողջ Կովկասից համառուսական համագումարի մէջ ներկայացուցիչ ունեցել է միայն Երևանը։ Բացի այդ՝ համագումարի խոշոր արդիւնքը, զեկուցանողի ասելով, եղել է Մոսկվայում մանր վարկի ժողովրդական կենտրոնական բանկ հիմնելը, որին անդամ է գրվել Երևանի ընկերութիւնը և վերցրել հինգ բաժիններ 100-ական ռուբլով։

Ժողովը հաւանութիւն տալով զեկուցման բոլոր կէտերին, ապա անցաւ նախորդ ժողովում ընտրված յանձնախմբի զեկուցմանը վարչութեան դէմ եղած բողոքի մասին, որը, ինչպէս պարզվեց, հասարակ թիւրիմացութիւն էր և անհետևանք թողնվեց։

Վերջում ընդհ. ժողովը քուէարկութեամբ ընտրեց վարչութեան մի անդամ և խորհրդի երեք անդամներ։

Գ. Աղազադեան

ՄԻՇՉԵՆԿՈՅԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Գեներալ Միշչենկոյի պաշտօնանկութեան բօթէից մի զօրեղ ագիտացիա սկսվեց աջակողմեանների կողմից ի նպաստ Միշչենկոյի։ Ինքն գեներալ Միշչենկօն բացատրութիւններ ներկայացրեց, որոնց մէջ նա մատնացոյց էր անում, որ իր և երկիրը քննող սենատոր Պալէնի միջև ծագած սուր յարաբերութիւնների մեղքը ընկնում է սենատորի վրա։ Վերջինս, Միշչենկոյի բացատրութեան համաձայն, միանգամայն թշնամական դիրք բռնեց դէպի երկրի բարձր վարչութիւնը, և եթէ Միշչենկօն չը դիմադրէր, իշխանութիւնը շատ անօթալի կացութեան մէջ կը լինէր։ Այն ինչ կարգը այդ անհանգիստ ծայրագաւառում պահպանվում է շնորհիւ այն հմայքի, որ մինչև այժմ վայելում էին ռուս իշխանութիւնները Թուրքեստանում։

Գեներալ Միշչենկոյի պատճառաբանութիւնները պաշտպանում էին շատ ազդեցիկ բիւրօկրատներ, որոնք ասում էին, թէ պէտք է իր պաշտօնում վերականգնել Միշչենկոյին, ի նկատի ունենալով նրա մատուցած ռազմական ծառայութիւնները։

Վայրկեանը շատ նպաստաւոր եղաւ գեներալ Միշչենկոյի կողմնակիցների համար. կոմս Պալէնը—քննիչ սենատորի հայրը—որը մինչև այժմ ահագին ազդեցութիւն էր վայելում, որը և, ըստ երևոյթին, նպաստեց գեներալ Միշչենկոյի արագ անկման,—ներկայումս խանգարված առողջութեան և ծերութեան պատճառով ամենևին դադարել է գործերով հետաքրքրվելուց։

Այդպիսի պայմաններում գեներալ Միշչենկոյի կողմնակիցների ագիտացիան աջողվեց, և ներկայումս եռանդով նրա թեկնածութիւնն են դնում այն պաշտօնի համար, որ առաջիկայում բացվելու է կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվի հեռանալուց յետոյ։

Գեներալ Միշչենկօյի թեկնածութիւնը Կովկասի կառավարչապետի պաշտօնում, (Կովկասը գեներալ նահանգապետութիւն է դառնալու) ներկայումս շատ լուրջ է համարվում։ («Рѣчь»)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Թիֆլիսում մտադրութիւն կայ հաստատել տնայնագործական թանգարան։

✦ Այս տարվայ հոկտեմբեր ամսին լրանում է 200 տարին այն օրից, երբ Թիֆլիսում լոյս տեսաւ մամուլի տակից առաջին տպված վրացական գիրքը։ Առաջին տպարանը Թիֆլիսում բացեց վրաց արքայ

Վարկածով VI-ը 1708 թւին։ Այդ օրվայ [illegible] վրայ գրաւոր ընծայութիւնը կարմիրն է հանդէս։

◆ Թիֆլիսի առաջին քաղաքային [illegible] ապրիլ ամսվայ ընթացքում գի-ղերեն են 99 հազր 2390 անդամ։ Ըստ ազ-գութիւնների—ռուսներ եղել են 34 հազր հայեր 44 հ., վրացիներ 17 հ., պարսկա-ցի 1 հ. և լեհեր 3 հազր։

◆ Այսօր, մայիսի 9-ին, Զաւարյանի անուան ժողովրդական տանը հայ աշակերտ-ների խումբը ներկայացնելու է Նալբանդ-յանի [illegible] դրաման։ Շատ ցանկալի է, որ [illegible] հայ հասարակութիւնը ներկայ լինի, մանա-ւանդ որ տոմսերի գինը շատ մատչելի է՝ 5 կ. մինչև 50 կոպ։

◆ Թիֆլիսի հասարակական կուրսերի այսօր [illegible] վերջին երեկոյթը [illegible] (Միքայել. փ. № 91)։ [illegible] մայիսի 16-ին, երեկոյի [illegible] լինի, իսկ մայիսի 23-ին [illegible] վերջին երեկոյթը [illegible] ընդհանուր ժողով։

◆ [illegible] Ալեքսանդր [illegible] «[illegible]» մի [illegible] պիէս, բաղկացած 32 էջից, գինը 20 կոպեկ։

◆ Վրացի դասախոս [illegible] կար-դալ [illegible] և Վաժա Փշավելայի մասին Բաթումում, Սուխումում և Փո-թում։

◆ Վրաց «Զվենի Ազրի» լրագիրը հա-ղորդում է, որ [illegible]

◆ «Карсъ» լրագիրը յուշ է, որ Կարսի [illegible] 24-ի [illegible] 1-ից [illegible] 7-րդ [illegible] 70 ռուբլի [illegible]

◆ [illegible] գրում են, որ [illegible] 7 գիւղ [illegible] 12 ձի, 3 եզր և [illegible]

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

(Մամուլից)

◆ [illegible] խառնութիւնը։ Մինչև իսկ «Нов. Вр.» լրա-գիրը խօսում է դատաստանական սխալի հաւանականութեան մասին և յոյս է յայտ-նում, որ կաշխատեն ուղղել։ Լօպուխինը լսել է դատավճիռը խաղաղ արժանապատ-ւութեամբ։

Դատապարտեալի կինը բազմաթիւ հա-մակրական հեռագիրներ ու նամակներ է ստանում զանազան հասարակական գործիչ-ներից, ի թիւս որոնց նաև բարձրաստիճան անձերից։ Դումայի շրջաններում մտադրու-թիւն կայ հարցապնդում անել դատարանի նախագահի կողմից թոյլատրված անկա-նոնութեան մասին։ Մակլակովը Դումայի նիստում արտասանած իր ճառի մէջ Լօ-պուխինի գործի դատավարութիւնը դա-տաստանական անամօթութիւն անուանեց։

◆ Կադետները պատրաստվում են ներ-կայացնել Դումային մի օրինագիծ «վիբօր-ցիների» և Կոլիւբակինի ընտրողական իրա-ւունքները վերականգնելու մասին։ Ինչպէս ասում են, հոկտեմբերեանները խոստացել են նրանց իրանց աջակցութիւնը։

◆ Դումայի անդամութիւնից նորերս հեռացված պատգամաւոր Կոլիւբակինը ըն-տրված է սահմանադիր - ռամկավարների կուսակցութեան ֆրակցիայի նախագահ՝ պատգամաւորական ռոճիկի վարձատրու-թեամբ։

◆ Ապրիլի ընթացքում մահվան դա-տավճիռներ արձակված են 69, որից 45 դէպքում պատիժը իրագործված է։ Առաջին եռամեակում մահվան դատավճիռները եղել են 465, որից իրագործված են 275։ Մա-մուլի վրա նշանակված է 75 տուգանք՝ 38,825 ռուբլու քանակութեամբ։

◆ Ներկայ մայիս ամսում Ռուսաստան է գալու բէլգիական Լէօպոլդ թագաւորը։ Մի քանի օր Պետերբուրգում մնալուց յետոյ նա կուղեւորվի ճանապարհորդելու Սիբիրի կող-մերը։ Թագաւորը, «Нов. Вр»-ի ասելով, հետաքրքրվում է օտարերկրեայ ձեռնար-կութիւնների դրութեամբ Ռուսաստանում, ուր դրված են նաև բէլգիական դրամա-գլուխները։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

«Դաւաճանութիւն» պիէսը, որ այնքան լաւ յայտնի է Կովկասի բոլոր բեմերի վրա, ներկայացվեց հինգշաբթի, մայիսի 7-ին, նոյնպէս Թիֆլիսի արքունական թատրոնի բեմի վրա ռուսերէն լեզուով։

Աջող էին կանացի դերեր կատարող Միլիչ՝ Զէյնաբի և Զարուսկայա՝ Ռուքայու դերերում։ Տղամարդկանց դերերը ընդհան-րապէս թոյլ էին։

Միլիչը ուժեղ է իր դերի դրամատիքա-կան մասերում, բայց հերոսական մասի մէջ շատ թոյլ է։ Իբրև կին և իբրև մայր նա գործեց տպաւորութիւն, իսկ իբրև ազ-գասէր, իբրև հերոսուհի և կռւող մի կին՝ նա չը թողեց ազդեցութիւն։

Զարուսկայա հարազատօրէն պատկերաց-րեց գեղեցիկ, ճարպիկ, խորամանկ, ճար-տասան, բայց և լեզուագար Ռուքայու դերը։

Թատրոնը միայն կիսով չափ լիքն էր։

Սիրող

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

6 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Այսօր, Թագաւոր Կայսրի ծննդեան օրը, Ցարսկոէ-Սէլօյի եկեղեցում մատուցվեց հանդիսաւոր պատարագ, որին ներկայ էին կայսերական շքախմբի անձինք, պալատական պաշտօնեաները, մինիստրների խորհրդի նախագահը, մինիստրները, Պե-տական Խորհրդի և Դումայի նախագահները բարձրաստիճան զինւորական և քաղաքա-ցիական պաշտօնեաներ և զինւորա-կրթա-կան հաստատութիւնների պատգամաւորու-թիւնները։ Կայսրը եկեղեցի մտաւ Ն. Մ. հուսարեան գնդի զգեստով Կայսրուհու հետ թեւանցուկ։ Նոցին Մեծութիւնների ետևից գալիս էին Մեծ Իշխանները և Իշխանու-հիները։ Պատարագից յետոյ տեղի ունեցան շնորհաւորութիւնները, ապա նախաճաշ։ Կայսրի կենացի ժամանակ երաժշտախումբը մի քանի անգամ կրկնեց «Տէր, պահեա զԿայսրն մեր»-ը և դաշլիճը թնդաց ցնծագին ուռա-ներից»։ Նախաճաշից յետոյ Նոցին Մեծու-թիւնները անցան հիւրերի շարքով և շա-տերին արժանացրին ողորմած խօսքերի։ Ժամը 3-ին Նոցին Մեծութիւնները մեկնե-ցին Ալէքսանդրօվսկի պալատը։

Հանդիսաւոր պատարագ մատուցվեցին մայրաքաղաքի բոլոր եկեղեցիներում։ Հեռ. Գործ. Ռուսաստանի մեծ քաղաքներից տեղեկութիւն ստացաւ, որ կատարվել են մաղթանքներ։

ԲԱԳՈՒ։ Քաղաքային դուման ընդունեց ջրանցքի նախագիծը և անհրաժեշտ գտաւ բաց թողնել 23 միլիոն ռուբլու օբլիգացիա-ներ։

ՊՕԼՏԱՎԱ։ Քաղաքային դուման յատ-կացրեց 21,000 ռուբլի պոլտավեան հանդէս-ների համար, որոշելով անշարժ կայքերի գնահատման տուրքն աւելացնել 50% -ով։

ՎԻԷՆՆԱ։ Պատգամաւորների պալատը մերժեց Մասարիկի հերթական առաջա-դրութիւնը զագրէբեան գործի մասին։ Մի նիստր-նախագահ Բինէրտ մատնանիշ արաւ, որ այդ գործում Աւստրիան իրաւունք չունի որևէ կերպ միջամտել։ Խօրվատ հռետորնե-րը Զագրէբի գործը բնորոշեցին իբրև ան-պատւաբեր քաղաքական մանեօվր, որ ուղղված է սերբ-խորվատական կօալիցիայի դէմ։ Սօցիալ - դեմօկրատների անունից Պեռնօրստորֆէրը համակրանք յայտնեց մա-ջարներից ճնշվող սերբ-խօրվատներին, ո-րոնց, հռետորի կարծիքով,—միւս ժողովուրդ-ների նման պէտք է նոյնպէս նիւթական և հոգևոր զարգացման ազատութիւն տրվի։

ՎԻՍԲԱԴԷՆ։ Առաւօտեան Վիլհէլմ կայսրը դիտեց զօրաբանակները։ Կայսրը գարդ-դիւ-կոր գնդի զգեստ էր հագել Անդրէեվի ժապաւէնով։ Զօրահանդէսին ներկայ էին կայսրուհին, պրինց Ֆրիդրիխ Կարլը կնոջ հետ, ռուսաց դեսպանը և ռուսաց դեսպա-նատան պաշտօնեաները։ Յետոյ կայսրի մօտ կայացաւ նախաճաշ։

Վիլհէլմ կայսրը երկու ժամ ունկնդրու-թեան ընդունեց Բիւլօվին, յետոյ վերջինս խօսակցեց ռուսաց դեսպան կոմս Օստէն-Սակէնի հետ։

ԱԱԲՕՈՒՍ։ Թագաւորի, դանիական կայ-սերական ամբողջ ընտանիքի և մինիստր-ների ներկայութեամբ բացվեց նկարչական-արդիւնաբերական ու գիւղատնտեսական ցուցահանդէսը։

7 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հրատարակվեց Բարձրա-գոյն հրաման, որ գիւղացիական հողային բանկը բաց թողնէ 50 միլիոն ռուբլու 5 տոկոսային պարտաթղթեր։

Գերմանական զինւորական պատգամաւո-րութիւնը այսօր այցելեց մինիստրների խորհրդի նախագահին։

Մի քանի լրագիրներում տպված էր, թէ պետական կօնտրօլը իբր կարգադրել է չընդունել պետական կօնտրօլի ծառայու-թեան մէջ լեհերին։ Այդ տեղեկութիւնը մտացածին է։

ՊՕԼՏԱՎԱ։ Սաարի գիւղում ուժեղ հրդե-հը ոչնչացրեց 100 խրճիթ և գիւղացիների գոյքը։ Վնասներն հասնում են 40 հազար ռուբլու։ Պատճառը այն է, որ տեղացիները դիտմամբ հրդեհել են իրանց շինութիւն-ները ապահովագրական գումարներ ստա-նալու յոյսով։

ԿՐԱՍՆՕԵԱՐՍԿ։ Ուեար գիւղում չարա-գործները կողոպտեցին շրջանային վարչու-թիւնը, որտեղից յափշտակեցին 1881 ռուբ-լի և զանազան անցաթղթի բլանկներ։

ՊԵՐԷԵԱՍԼԱՒԼ։ Իվանօվ գիւղում այրվեցին 26 տներ։ Վնասը հասնում է 25 հազար ռուբլու։

ՀՌՈՄ։ Պատգամաւորների պալատում պետական գանձատան նախահաշիւը քննե-լու ժամանակ մինիստր Կարկանօ յայտնեց, որ պետական գանձատան դրութիւնը բա-ւականաչափ բարելաւվել է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրա-բուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. ման-կաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կո-կորդի և քթի հիւ.։

Մ. Կ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. Ներքին և երեխայոց հիւ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. Ներ-քին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Զքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօն-սիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. Մխիթարեանց

Սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական եւ մորթու ցաւեր

Ընդունելութիւն ամեն օր } 12—2 ժ. ցեր. 5—7 ժ. երեկ.

Սօլօլակ, Բէհբութեան փողոց № 33.
(օ. մ.) 100—77

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. ԽԱՆԴԱՄԻՐԵԱՆ

Վերադառնալով վերսկսել է հիւանդների ըն-դունելութիւնը։
Ներքին և ջղային հիւանդութիւններ։
Առանձնապէս՝ սրտի և թոքերի։

Ընդունելու-թիւնը՝ } առաւօտեան ժ. 10—12-ը. երեկոյեան ժ. 5—6-ը.

Սօլօլակսկայա փող., № 6, տ. Միրզօյեվի։
(օ. մ.) 344. 100—62

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ

Ներքին հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.

Վելիամինօվսկայա փող., № 10.
(օ. մ.) 100—81

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Գ Ի Ր Ք Ը

Բաղկացած 335 երեսից։
Գինն է 70 կօպէկ ճանապարհածախսով։
Ցանկացողները թող դիմեն Հայ Տնայ-նագործական Ընկերութեան, «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցին և «Գիւղատնտես» խմբ-ագրութեան։ 3—2

ՀՐԱՒԷՐ

Կուկիայի Նորաշէն ս. Աստուածածին ե-կեղեցու ծխականները հրաւիրվում են կի-րակի, մայիսի 10-ին, առաւօտեան ժամը 12-ին ԾԽԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ։

Զբաղմունքի առարկաներն են.

1) 1908 թւի հաշւետւութիւնը և ներ-կայ 1909 թւի նախահաշիւը.
2) Նոր հոգաբարձութեան ընտրութիւնը.
3) Ընթացիկ հարցեր.

Գործակալ Ղեւոնդ ք. Մամիկոնեանց։
414. 1—1

Արշակ Չիլինկարեան ու Տիգրան Թաշմաճ-եան բոլորովին նոր ուղղութեամբ կազմել են և շուտով տպագրութեան կը յանձնեն առա-ջի տարվայ այբբենարան-ընթերցարան

«ԴԱՍԸՆԿԵՐ»

զարդարված բազմաթիւ գունաւոր պատկերներով։

Պատկերազարդում է նկարիչ Գ. Երիցեան։

Պատրաստ են և շուտով կը տպագրվեն

1) ՓԻԶԻՕԼՕԳԻԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ Մանկավարժութեան հետ կապված, պրոֆ. Թ. Ցիհէնի ուղղութեամբ.
2) ԲՆԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ ՓՈՐՁՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ Ուսուցիչների համար։ Մեծ մասով կենդանա-բանութիւնից և բուսաբանութիւնից։ III—V տարվայ դասընթացի սահմանում. Կազմված են ըստ Նիմանի, Վուրթի, Շմայ-լի, Շլայխէրտի և ուրիշների։

(շ. ե.) 412. 2—1

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Մեզ աջողվել է ստանալ Ժընեվի մեծագոյն գործարաններից մինի ներկայացուցչութիւնը, որ, ինչպէս բոլորին յայտնի է, ամենալաւ ժամացոյցներն է պատրաստում միմիայն Ժ ը ն ե վ ո ւ մ։ Գործարանը ցանկալով իր ժամացոյցները մատչելի անել ամենքին, նշանակել է էժան գին՝ միմիայն 4 ր. 25 կ.։ Իսկ 2-ը 8 ր.։ Նոյնպիսի կնոջ ժ.—5 ր. 25 կ.։ Ժամացոյցներն ունեն ֆանտազ արծաթազօծ ժամատախտակ, բանում է քարով, լարումը 40 ժամը մէկ։ Ինքը ապակ է՝ հաստութիւնը արծաթէ ռուբլու չափ, ֆրանս. իսկ. Նոր ոսկոյց, երբէք չէ կորցնում սկզբնական տեսքը՝ նորաձև «ծաղիկ» զարդերով պատած (տես. նկ.)։ «Սեցեսիա» ժամացոյցը աչքի է ընկնում ճիշդ բանելովը և գեղար. զարդերի յատուկ գեղով։ Ուղարկվում է բոլէ առ բոլէ ճշտած, 6 տարվայ երաշխ., վերադ. վճ. և առանց կանխավճարի։ Մինչև 4 հատի ճանապ. 40 կ. (Սիբիր 75 կ.)։ Նոր ոսկոյց շղթայ՝ բրելօկներով 75 կ. և 1 ր. 50 կ.։ Լաւագոյն տեսակի՝ 2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.։ Հասցէն՝ Т-во «Аккуратность», Варшава, 23.

(23, մ. 2, 9) (B. 26269) 333. 3—3

Սրանով յայտնում եմ ի գիտութիւն յարգելի

ՀԱՑԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻ,

որ Ստաւրօպօլ քաղաքում բացել եմ հացավաճառատուն։

Գլխաւոր նպատակս է մատակարարել Անդրկովկասեան քաղաքներին ամեն տեսակ հացահատիկ և ալիւր թէ տեղիցս և թէ շրջակայ կայարաններից։

Ալիւրը պատրաստում եմ սեփական ընտիր ցորենից՝ հետևեալ տեսակների—«կրուպչատ-կա», «սէյանկա» և «բազմօլ»։

Հետաքրքրվողներին իսկոյն ուղարկում եմ նմուշները՝ միաժամանակ նշանակելով և գները։

Գների զգալի փոփոխութեան ժամանակ կլիէնտներին յայտնվում է հեռագրով։

Խնդրում եմ ի նկատի ունենալ, որ ամեն մի ապրանք ես գնում եմ առաջին ձեռքից այնպէս որ այդ հանգամանքը հնարաւորութիւն է տալիս ինձ վաճառել ուրիշներին ամե-նանօրմալ գներով։

Յուսով եմ, որ յարգելի վաճառականները անուշադիր չեն թողնի իմ ֆիրման։

Պատուէրները կը կատարվեն կարելոյն չափ շտապով, ամենայն ճշտութեամբ և բարե-խղճօրէն։

Թղթակցութիւնները հայերէն և ռուսերէն լեզուներով։

Յարգանքով՝ Մ. Յ. ՖԱԼԱԿԵԱՆՑ

Հասցէ՝ } Նամակի համար. Ставрополь-губ., М. А. Фалакянцу, почт. ящ. № 48. Հեռագրի համար. Ставрополь.-губ., Фалакянцу.

(շ.) 50—37

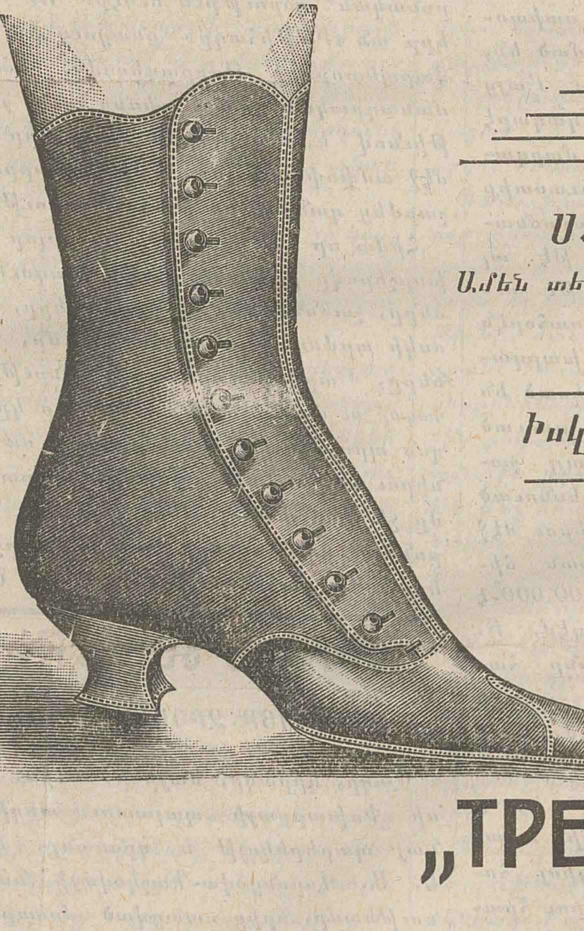

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ

ԿՕՇԿԵՂԷՆ

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽԱՆԻԿ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿ.

Ամեն տեսակի մօդային ձևերի. գտնվում է բոլոր յայտնի խանութներում։

ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО

Իսկականը միայն այս դրոշմով

С. П. Р. Т. М. С.ПЕТЕРБУРГЪ.

ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆ. ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ТРЕУГОЛЬНИКЪ“

Ս Ն Ո Ւ Ն Օ Վ

Թիֆլիսի բաժանմունքը գտնվում է ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ.

☛ ԱՅԴՏԵՂ ԿԱՅ ՊԱՀԵՍՏ ԿԱՃՈՒՂԵՂԷՆԻ Ռուսական և արտասահմանեան արդիւնաբե-րութեան

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Կրեմ եւ Այրետուրա կօշկեղէնի համար

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿԵՐ.

(շ.) 182. 0—11